



Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Seqvitvr Tota Iesv Christi Salvatoris Nostri Vita, In quâ per partes
distributione factâ, Mysteriaea, quæ salutis nostræ & fidei sunt
fundamenta, ut Incarnationis, Nativitatis, passionis, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

SEQVITVR

TOTA IESV CHRISTI SALVATORIS NOSTRI VITA,

*In qua per partes distributione facta, Mysteria ea, qua salutis nostrae
& fidei sunt fundamenta, ut sunt Incarnationis, Nativitatis,
Passionis, Resurrectionis, Ascensionis Iesu Christi,
dilucide & curiose satis traduntur.*

IESV Christi Nativitas.

Esu Christi in orbem ingressus verè fuit pacificus.	274	Cum ex Sybillæ vaticinium, de Iesu Christi Nativitate.	274
Quo anni tempore, quâ horâ, quâ mundi ætate natus sit.	277	Quæ & qualia Christo nato visa fuere prodigia.	275
Cur membra ejus fuere involta pannis.	283	Rationes præcipuæ, cur natus sit, & factus homo.	282
Christo nato quomodo res omnino dissimilimæ conjuncte	291	Quam linteola & fasciola, Christi fuere pretiosa.	282
Christo nato triplex Iridis color appropriatur.	290	Christi nati prærogativæ primogenituræ.	289
Ingratitudo civium Bethleniticorum & Confanguineorum erga Christum natum & nasciturum.	291	Christus natus nunc rex pacis, & non exercitum, dicitur.	292
Monachus Nativitatis Christi fuit Gabriel Archangelus.	285	Christus natus non abstulit à matre virginitatem.	322
		Christus natus terruit Herodem.	325
		De Christi lachrymis & vagiù.	287

Angelorum cantus in Christi nativitate, & celebrata gaudia.

Angelorum cantus Christo nato.	283	In nativitate Christi, tantum Angeli eum luce apparuerunt.	285
Cur Christo nato, Angelus non fuit missus ad Augustum Cæsarem.	285	Cur dixerit Angelus, <i>Hodie natus est, & non hac nocte.</i>	ibid.
Christo nato, omnes Angeli sese in terram dimiserunt.	298	Angelum fuisse missum in Nativitate Christi ad Magos, & ad Patres in lybo credibile est.	ibid.
In Christi nativitate, Angeli pacem publicant.	300	Cælum eâ nocte resonabat Angelorum canticis.	325
Quid hæc Angelorum musica nos doceat.	301		

Accurata IESV Christi præsepe descriptio.

Præsepe Christi fuit lectulus floridus.	290	Præsepe Christi figurâ mentis humana.	281
Præsepe Christi servatur & videtur Romæ.	ibid.	Ex quâ materiâ fuerit hoc Christi præsepe.	280
De hoc præsepe varia Prophetarum vaticinia.	ibid.	S. Francisci cultus & affectus erga præsepe Christi.	281
De virtutibus, quas Christus infans divinus è præsepe docet.	288	Homo Christum contempletur positum in præsepe.	289

De Pastorum citato accursu ad IESV Christi præsepe.

Pastores ad Christi cunas accurrentes, variè considerandi.	285	De Pastorum accursus celeritate & festinatione.	286
Pastores hi fuere primi Christi Apostoli.	286	Fuerunt Pastores hi primæ acquisitionis amici.	ibid.
De Pastorum à Christi cunabulis reditu.	ibid.	Quomodo reversi verè laudantes Deum.	ibid.

De Magorum ad Christi præsepe itinere, & stellæ apparitione.

Magorum ad Christi cunas profectio.	302	Tria admiranda in his tribus Magis.	302
Ex quâ Orientis parte Palestinam petiverint.	ibid.	Magi ex quâ regione sint profecti.	ibid.
Ex Arabia felice ad Christum hi tres Magi venerunt.	ibid.	De stellæ profectiois istius duce.	ibid.
Stellâ illâ elusit artem Astronomorum.	ibid.	Admiranda plurima sunt in hac stellâ.	303
A stellâ hac Hebræorum perfidia fuit convicta.	303	Fuit adorationis Dei monitor.	ibid.
Non prius orta & visa fuit in aère quàm Christo nato.	ibid.	Stellâ hæc suo splendore solem superavit.	ibid.

De Magorum humili adoratione factâ.

Magi hi, qui Christum natum adorant, fuerunt reges.	304	Apud Persas triplex fuit Magorum genus.	304
Hos Magos nullus humanus timor ab hac Christi adoratione potuit abstergere.	305	Hi Magi sua diademata cunâ Christi subjecere.	ibid.
		Magorum constantissima pietas & religio.	305

De Magorum muneribus Christo infanti oblatis, deque eorum mysticâ interpretatione.

A singulis Magis tria munera oblata.	306	Quare ab his Magis oblatum sit aurum.	307
Donum Deo-homini triplex oblatum.	ibid.	Aurum quomodo verè regum semper fuerit donum.	ibid.
Cur Deo-homini oblatum sit Thus?	308	Myrrha quid adumbrat.	309
Thus quid denotet, & significet.	ibid.	Aurum Charitatis symbolum.	ibid.

IESV Christi Salvatoris nostri Pascha, & Cæna, & Lotio humilis pedum discipulorum.

Christo cænantî appropriantur cygni proprietates.	332	Nam Christus in fine cænæ cecinerit.	332
Christi in hac cæna summa liberalitas.	334	Causæ & rationes, quare Christus in ultimâ cæna cecinerit.	332
Suos cruciatus in hac cæna asperit ut lærum sacrificium.	ibid.	Triplitem cænam Christus dedit.	338
Lotio pedum in hac cæna factâ, exemplum inauditurum.	329	Christus lavando pedes Apostolorum, veterum consuetudinem servavit.	329
Angeli, ex hac pedum Apostolorum lotionem, quasi profecerunt.	330	Hæc lotionem factâ & cæna noluerunt amplius Angeli adorari.	330
Quid ex hac lotionem pedum, singulis hominibus sit addiscendum.	330		

IESV Christi in hortum ingressus, oratio fervens, & sudor sanguineus.

Passionis suæ exordium ab hortu duxit Christus.	333	Verum ille sudor sanguineus illi fuerat naturalis?	ibid.
Christus diversos in terris hortos habuit.	ibid.	Ex guttis defluentibus sanguinei sudoris nata arbor.	ibid.
In hoc hortu Christus reliquit oraturis prototypon.	334	Hæ guttæ sunt amoris Christi testes.	ibid.
Hic sudor sanguineus, misericordiam & non vindictam clamavit.	336	Christus cur sanguinem sudavit.	335
Ex hac Christi præviâ, ante passionem, orationem, quid discamus.	334	Peccata è corpore Christi sanguineum sudorem eliquarunt.	ibid.
Quando orationi suæ finem imposuit.	ibid.	Sanguis hujus eruptio potuit esse naturalis.	336
Christi sanguis fuit amore exactus.	370	Christi sanguis fuit alterum quasi diluivium.	370
Fuit Christi sanguis purissimus, & nobilissimus, & efficacissimus.	ibid.	Sanguinem Christi adumbrarunt plurimæ victimæ.	ibid.
Cur oraturus avulsus est à discipulis.	82	Cur non aliter quàm sanguine propitiari voluit Deus.	371
Suspiria animæ piæ ad Christum sanguine manantem.	337	Amor hic Christi major fuit omni tormentorum passionem.	337
Christus unde sudaverit sanguinem.	337	Ad hortum, in quo Christus oravit, Apostophe.	ibid.
Christi in hortu lucta, & in eâ compositio.	336		

IESV

Index Catechisticus.

Iesu Christi Salvatoris nostri venditio facta à Iudâ Proditore, & quo pretio.

Christi venditi pretium quale?	770	Christi mansuetudo erga suum proditorem.	338
Quibus modis conatus sit proditorem suum avertere à concepto flagitio?	338	Christus cur Judam elegerit in Apostolum?	339
		Quo pretio sit venditus Christus.	338

Iesu Christi Salvatoris nostri negatio facta à Petro.

Negatio Petri acerbior fuit Christo tormentis omnibus, & probris.	339	Causæ ruinæ & tam infamis negationis in Petro.	339
Quorum nos moneat hæc negatio Christi facta à Petro.	340	Gradus per quos Petrus in præceptis abiit.	340
		Petrus monuerunt Christi aspectus & gallus.	ibid.

Iesu Christi ignominiosa illusio facta ab Herode.

Herodes Christum illudit coram toto exercitu.	341	Quare ad interrogata non responderit Christus?	341
Rogavit plurimas à Christo quaestiones, eas tamen ignoramus.	ibid.	Herodes estimavit Christum stultum.	ibid.
Quis ille Herodes fuerit, qui Christum sprevit.	340	Quâ veste Christum indedit, & remisit ad Pilatum?	ibid.

Iesu Christi acerba flagellatio sanguinea.

Christus fuit nudus alligatus columnæ.	341	Christi flagellatio fuit sine modo.	341
Columna qualis quantæque fuerit altitudinis?	342	Fines amoris Christum alligarunt columnæ.	341
Flagellatum enim voluit Pilatus, ut liberaretur.	341	Christus tribus instrumentis est flagellatus.	342
Christi flagellati innumerae plagæ.	342	Putant aliqui Christum flagellatum à viris mille.	ibid.

Iesu Christi penetrans coronatio.

Corona Christi, ex quibus spinis fuerit contexta.	344	Corona Christi quantas complexa sit spinas?	344
Typus coronæ dominicæ.	345	Hæc corona fuit Christi pileus.	341
Hæc corona Christi fuit dura & cervicalis.	ibid.	Plures post Christum sic coronati fuere martyres.	ibid.
Quidam ob Christum sic coronatum etiam reges, noluerunt, auro coronari.	346	Spinæ coronæ Christi fuere à terrâ generatæ.	ibid.
		Quid ex hæc Christi coronatione Christianus notet.	346

Iesu Christi purpura ludibrosa.

An Christus fuerit vestitus tunicâ & pallio?	346	Christo hæc fuit injecta purpura summo ludibrio.	346
Purpura hæc fuit Christo nota ludificationis.	ibidem.	Unde Tunica illa purpurea dicta fuerit.	ibid.
Quid hæc purpurea vestis designet?	347	In aula Herodis albam, in Pilati purpuream vestem induit.	ibid.
Christus sæpius mutavit vestem.	344	Purpurea vestis signum obrepugnæ fuit.	346

Iesus Christus spectandus à populo exhibetur, à Pilato.

Cur Pilatus sicut Christum flagellatum spectandum?	347	Quare Pilatus usus sit geminâ hac voce, <i>Ecce homo</i> .	347
Hæc verba Pilati à Christiano homine sæpius cogitanda.	349	Mystica explicatio harum duarum vocum à fol. 347. usque 348.	347
Hujus spectaculi averſi effectus.	ibid.	Omnis generis homines Christum sic flagellatum, coronatum, purpureatum intueantur.	350
Alia fuit hic populi, quam in nativitate ejus angelorum, auribus mulica.	ibid.		

Iesu Christi damnatio & mortis sententia lata à Pilato Iudice, lavante dein manus coram populo.

Quare Pilatus Christum ad mortem dampnavit?	351	Quo loco & quali, Pilatus sententiam ferens mortis Christi, sededit?	351
Rationes Pilati allegatæ Judæis ut Christum dimitterent.	350	Lavatio manuum Pilati iniustitiam ejus non eluit.	351
Tenor verborum sententiæ mortis Christi.	351	Pilatus plurimos tales habet imitatores lorores.	352
Quæ sit aqua animæ iniustitiam eluens?	ibid.		

Iesu Christi crux ponderosissima.

Crux fuit ara, in qua Christus summus Pontifex se victimam obtulit.	374	Christi crux quam longa fuerit & lata?	356
Crux Christi fuit hasta salutis.	371	Cfux fuit Christi principatus.	351
Per crucem Christus in altum tolli voluit aëri purgandus.	336	Crux Christi plenitudinem mysteriorum continens.	356

Iesu Christi crucis bajulatio molestissima.

Christus non suscepit iter molestius quam ad Calvariæ montem.	352	Causæ cur Simon Cyrenæus factus sit cruciger.	353
Varia figura Christi exeuntis in montem Calvariæ.	353	Solus portavit Simon ille Crucem Domini.	354
Simon Cyrenæus non sponte, sed coactè, portavit crucem Domini.	354	Simon ille Christum non noverat.	ibid.
Simoni illi fuit famæ perennitas & salus, hæc Christi crucis portatio.	ibid.	Nullus Judæorum voluit Christum à tanto pondere sublevare.	353
Quor homines eo tempore, quo Christus Hierosolyma exivit, credantur convenisse.	353	Varii ad montem Calvariæ Christi fuere comites.	355

Veronica compatiens Christo lasso obvia.

Quæ illa fuerit mulier, quæ Christo ad montem Calvariæ itineranti lintecolum absterforium ostulit?	354	Hocce lintecolum modò Romæ custoditur.	354
--	-----	--	-----

Iesu Christi crucifigendi denudatio inverecunda, & potus acetosi myrrathi oblatio.

An Christus crucifigendus planè denudatus fuerit, variæ sunt sententiæ, quæ & referuntur.	359	Cur Christus biberit acetum, non verò vinum felle mixtum?	359
Vestium detractio in Christo, fuit maxime dolorosa.	360	Hujus denudationis figura præcessit in Noëmo.	359
Christi nuditas, nullius hominis oculos offendit.	ibid.	Christus mortuus quatuor exutus est vestibus.	360
Nuditas Christi, nobis innocentia vestem reddidit.	ibid.	Nuditas hæc fuit Christo inexplicabile tormentum.	ibid.
Potus amarissimum fuisse Christo potectum consentiunt præci Patres.	357	Quid hæc extrema Christi nuditas nos doceat?	ibid.
Cur Christus palatum suum infecit tam terro amarore potus?	458	Christo acetum datum odio & illusioni augendæ.	357
		Quando homo vinum myrrathum Christo infundat?	358
		Causæ, quare Christus vinum myrrathum non biberit.	ibid. & 359

Iesu Christi Salvatoris nostri dira Crucifixio.

Christus crucifixus est quatuor clavibus.	380	Christus crucifixus iris multicolor.	361
Christum in sublime fuisse crucifixum probatur.	361	Ante ascensionem crucis Christus in ea oravit.	ibid.
Christo crucifixo debetur amor & compassio.	365	Cur mortem crucis Christus elegerit?	362
Christi crucifixi altare est cor, casto amore consecratum.	366	Summa Christi crucifixi obedientia per solem demonstrata.	362
Quomodo Christus crucifixus fuerit?	301	Amor affectuum nostrorum in Christo crucifixo collocandus.	365
In hoc crucis mysterio amoris fuit exsuperantia.	365		

Index Catechisticus.

Iesu Christi crucifixi emissio sudoris, lacrymarum, aquæ, & sanguinis.

An Christus lætalem moriturus emisit sudorem?	367	An Christus moriturus lacrymas fuderit?	367
De aquâ è latere Christi profuente.	369	De fuso Christi sanguine in cruce.	369

Iesu Christi in cruce pendentis actiones.

In cruce quid Christus egerit & ejus actiones.	381	Ejus gloria in morte quasi videbatur concidisse.	416
Christus inter calumniatores medius, fuit auctor veniæ.	397	Christi orantis pro inimicis suis figura.	396
Legem à seclatarum in cruce pendens, fuit observantissimus.	ibid.	Christi campanile quod?	397
Ecce cathedra crucis docuit proximo remittendam injuriam.	398	In cruce Christus egit personam sacerdotis.	398
Christus in cruce tulit legem oblivionis.	ibid.	Crucifixionem se, dum non potest exulare delictum, saltem extenuat.	ibid.
Latorum medius, judicii extremi formam & judicis repræsentat.	404	<i>Consummatum est</i> , hoc & boni & mali in fine vitæ clamant.	426
Christi voces ultimæ expendantur.	426	Christi in cruce obedientia fuit perfectissima. 428. usque 430. latet.	412
Cur Christus dixerit se à Deo Patre derelictum?	411	Tribus modis Christus fuit à Deo Patre derelictus.	412
Quis fieri potuit ut à Patre desereretur?	412	Quamdiu pependerit in cruce, quæve horâ crucifixus fuerit?	380
Serpentem quomodo Christus deseruit.	ibid.		

Iesu Christi sitis extrema.

Hæc sitis Iesu Christi prædicta à Sybillâ Erythæâ.	416	Christo crucifixo ex odio datum acetatum vinum.	357
Christi crucifixo bis oblatum fuisse potum arbitrantur aliqui.	377	Cur non fuerit vinum myrrhatum bibere?	358

Iesus Christus moriens.

Christi clamor in morte causæ.	427	Christo moriente aperti sunt tumuli mortuorum, & quare?	384
Moriente Christo terra mota est, & motus hujus rationes.	386	Christo moriente petra scissæ sunt.	386
Moriente Christo scissum est velum templi.	383	Rationes mysticæ hujus petrarum scissionis.	ibid.

Eclipsis visa Iesu Christo moriente.

Eclipsis hujus admirabilis descriptio, & quinque testes.	377	Christo moriente Eclipsis fuit in oculis Christi.	377
An ea fuerit naturalis, an verò miraculosa?	778	Talis defectus solis nunquam vitus fuit.	378
Causæ variæ hujus factæ Eclipsis.	ibid. & 379	Ex his visis tenebris diversâ desumuntur documenta.	379
Actio Christi, tempore harum tenebrarum, fuit silens lacrymatio.	381	Quam acerbæ fuerint Christo hæc tenebræ.	383

Iesu Christi crucis titulus.

De crucis Christi titulo, & quare sic scriptus fuerit?	374	Fuit hæc titulus scriptus triplici idioma.	374
Cur scripti tituli tenorem noluerit Pilatus immutare?	ibid.	Variâ documenta è tenore hujus tituli desumpta.	ibid.

Iesu Christi vestium divisio.

Quæ Christi vestes fuerunt divisæ?	371	Eusebius fuisse triplices vestes Christi tradit.	371
Vestes Christi in mercedem cesserunt militibus crucifixoribus.	372	Divisionis vestium & iactationis sortis causæ.	372
Tunica Christi inferior se auxit ad staturam corporis.	ibid.	Mysteria quædam eruta è divisione naturæ vestium.	ibid.
Quidam ajunt, Pilatum evocatum ad necem Tunicâ inconsultum Christi fuisse indutum, & quare.	374	An Christus fuerit vestitus tunicâ & pallio.	346

Iesus Christus resurgens.

Christus ferretur, statim post mortem, sublarus à militibus.	433	Christus resurgens in mortuum tælum regressit.	434
Christus mortuus est ut nos resurgeremus.	ibid.	Christus primus omnium mortuorum resurrexit.	ibid.
Quâ horâ Christus resurrexerit?	437	Christi resurgentis celebris victoria.	438
Quor horâ interfuxerint à morte ejus ad reditum vitæ?	ibid.	Victoria Christi resurgentis quomodo fuerit triplex?	440
Quibus, & quo ordine se cernendum redivivum præbuit Christus?	438	Quæ Christus sine sudario, Lazarus verò eodem contextus, factus est redivivus.	441
Christus reviviscens vicit Elephantem, Leonem, & Crocodilum, & quomodo.	443		444
Veritas resurrectionis quò magis supprimebatur, eò magis divulgabatur.	443		

Iesus Christus cælum conscendens.

Christus cælum conscendens aquilæ non abstulit.	443	Christi in cælum ascendens variæ imagines & figuræ.	446
Christi in cælum ascendenti potestas.	446	Quomodo & quibus præsentibus quòve ex loco conscendit cælum.	447
Christo in cælum ascendenti sit nubes obvia.	449	Causæ quare in cælum ascendit Christus.	449
Quo vestita Christus ascendit?	ibid.	Ejus in cælum ascensu, facti sumus cæli cives.	ibid.
Cur Angeli ascendente Christo apparuerint in vestibus albis?	450	Christus in cælum ascendens, impressa rupi vestigia reliquit.	450

Iesus Christus rediturus Iudex.

Legè eò sine Tomi I. Catechismum & Indicem rerum, & sparsim libellum Auctoris Tribunalis Christi qui insertus est T. I.

C I B V S.

Cibi laudatur temperantia.

Ingenna juvenis sæculo nunc vivimus tali, in quo laudantur, sed rarus admittuntur virtutes. Eas enim pæne omnes egimus in exilium, & omnium pæne primam Temperantiam, quâ unâ profligatâ ceterarum pronissima est fuga. Nec enim solum in leges Magistratus sumptuarias, sed & in numinis audacissimè peccamus, & tamen res verissima est: Multi tibi, multi morbi; longa mensa, brevis vita; oppletio ventris, læso valetudinis. Utinam præcorum illud omnis homo Christianus meminerit: Quantum adimis est, tantum adjuicis vitæ. 528. *Vide inferius Convivium abstinens.*

C I N I S S A C E R.

Annualis Ecclesiæ cineris mystica inspersio.

Saltantem ante Arcam olim Davidem, Michol, Christianum modò cinere sacro inspersum gerens caput, infesta Ecclesiæ ceremoniis hæresis rident & irridet: tanquam si vel omnino novus vel incognitus in Sacris paginis cineris semper fuisset usus. Verum, Pii Adolescentes, nullum hæc novum Matris Ecclesiæ est commentum, quæ nihil comminisci Tom. I I.

solet, quod non vel ipsâ Apostolica traditio, vel Sacer sacræ paginæ tenor non confirmet, fol. 36.

C O N C I O S A C R A.

Sacra conciones à juventute frequentandæ sedulo.

Ne, quæso, quis vestrum somniet vel non magni faciendas conciones, vel nullis etiam se legibus ad eas audiendas adigi. Deus jubet, natura & ratio præcipiunt, & naturalis & divini juris est, Verbis, Oratoribusque sacris non patientem tantum, sed & fervidam accomodare aurem. Res enim hæc nimis certa est & amissimè examinata, nec homini verè sedulo, victum, nec prudenter abstinenti, valetudinem; nec obsequenter audienti verbum Dei defuisse virtutem, ut & eadem veritate pollet eum, qui conciones sacras cum audire possit, negligat; hominem frugi bonisque moribus esse non posse 465. & 466.

C O N F E S S I O S A C R A M E N T A L I S.

Sacra Confessio Alexipharmacum delictorum.

Pæne innocens est quem peccasse pœnitet, noxarumque omnium vetera mors integra & dolorosa confessio. Quomodo verò confiteri debet, docet.

Index Catechisticus.

doceri te Ind. Catech. Tit. I. cum ergo consule, ubi & Contritionis methodum prescribo.

Confessionis definitio ex S. P. Augustino: Confessio est per quam morbus latens spe venie aperitur.

Ad Confessionem requiruntur hæc conditiones sedecim, sed non omnes sunt de essentia.

Sit Simplex,	Frequens,	Verecunda,	Accelerata,
Humilis,	Nuda,	Integra,	Fortis,
Pura,	Discreta,	Secreta,	Abusans,
Fidelis,	Libens,	Lacrabilis,	Et parere parata.

Conscientia.

Conscientiæ vis magna est in utramque partem, ut neque timeant si, qui nihil admiserunt, & penam semper ante oculos versari putant, qui peccaverunt. Hoc animæ ingenium Adulescentes, iudicium bona approbans, mala abhorrens, ex religione, & Deo metu oritur. Pulchrè de eâ Terullianus: *Potes, inquit, obutibrari, quia non est Deus, exingui non potest, quia à Deo est.* De conscientia igitur dicturi, pauca juventuti per partitiones instillabimus scitu necessaria. 598.

Conscientiæ definitio.

Conscientia est, reliqua in homine rectæ rationis scintilla, bonorum malorumque facinoram Index & Iudex.

Conscientia, mille testes.

Miser certe, iamque quasi reprobationis suæ testis, hunc qui contemnit testem: *Nam nullus neque testis sum formidabilis est, neque Iudex tam gravis, quam conscientia, quæ mentibus cuiusque insidet & inhabitat.* Ita Polybius in fragmentis. 596.

Conscientia immortalis vermis.

Equiparatio certe exacta. Nam uti vermes carnem bubulam, ferinam, aliam, & qua nascuntur, penetrant & consumunt; ita suis ipsa culpis corroditur conscientia, Dein ut diu noctisque hi non facile sciantur, ita conscientia moribus assiduis reum convellit, noctem diemque amarioribus inficit. 598.

Conscientia bona & recta.

Conscientia celeris expers inter turbines, fluctus, & procellas, inter irati maris misas, inter omnia pericula, miseria, & calamitates inter adversa omnia, mollissimus est pulvis; vel, Bernardus inquit, Lectulus refertus floribus, conscientia bonis recta operibus. 599.

Conscientia curanda, & observanda, non hominum iudicia.

Splendor nominis, celebritas famæ, præclara existimatio, honoris amplitudo, dignitatis claritas, memoriæ perennitas, neminem nec sanctum reddunt nec beatum: hæc vitium, non margaritum, animochrystus, non aurum sunt; hæc scarabæi sunt umbra, at bona eaque sola conscientia beatæ, æstque tranquillitatis templum, & revera cælum est vel extra cælum. 600.

Conscientia quando examinanda.

Sanè Christiana dicta ratio prius per diem offensum placare Deum, quam ordiri somnum, ut si sopor sociandus sit, morti (quod proflus incertissimum) non ad mortem detrudamur æternam. Magis peccat est quam homo, qui temere ista negligit, & in plumas se abijcit, cum sibi Deum nec verbulo conciliari.

Conscientiæ examinandæ brevis methodus.

Ingenua juvenitùs, Corvum quondam sollicitus nimium & anxius in diluvio ex arcæ emittit Noemus, ut vel inde disceret quantum jam aquæ decrevisset diluvium. Nunc vos rogo, ut sæpius rationem vestram advocetis, & sedulo quis vestrum circumspiciat seipsum, an nempe diluvium illud, virtutum, vitiorum, morum deciescat, augeat, aut sibi simile permaneat. His vero frequentibus interrogationibus hæc animi diluvii fiat indagatio.

Ubi sum? Quibus vel animi periculis ireritus? Res meæ ut sese habent? Hoc an mente, hæc anno an probior sanctiorque evasi, atque prioribus fui? Num aliquid in virtutis stadio promovi, & quantum? an forsitan defeci factus deterior? &c. 489.

Aliam magis prælicam methodum examinandi conscientia vide in Ind. Catech. Tom. I.

Constantia motum & virtutum virtus in juventute rara.

Nulli magis quam Juventuti prompta paratiorque sunt etiam quævis promissa; at nulla quoque solvendo imparatior æras. Quoties in castitatis ac pudicitie leges ea jurat? & fit nihil. Quoties emendationem vite seriam proponit? & fit nihil. Quam generosi nonnunquam conatus? quam præclara quandoque servent cepta? & demum tamen fit nihil. Vix quis est, de quo illud eximie laudis licet profari: Hunc Adolescentem novimus, ubi cepit, non cessat, dum efficeret finiat quod cepit. Quidquid operis sumit laborat, extrema persequitur. Quod revera

est indolis divina. Nam Deus attingit à fine usque ad finem fortiter & discutit omnia suaviter. Hoc igitur, o juvenis, agamus 554. 584. 585 & dicitur Constantia & Perseverantia; discrimen & 392.

Constantiæ descriptio.

Constantia & perseverantia in fine conveniunt, differunt tamen; Hæc enim persistere facit in bonum contra natam ex diurnitate actus difficultatem: Illa verò contra difficultatē natam ex quibuscunque omnino aliis impedimentis exterioribus.

Hodiernum conviviorum abusus.

Trochaicò veteri ac verò factabatur.

Difficile est mediocritati dare operam in convivio.

Parsumonia & sobrietas taræ alites, prodigia magna inter convivia. Nemo est qui hac in re non vellet esse laetus, nemo qui alteri cedere. Hinc conviviorum abusus maximus. In digitos mitto ex his notiores.

Ferculorum multitudo. Ad ostentationem & pompam hic pæne omnia congeruntur, non verò ad necessitatem. 613.

Ferculorum pretium. Id enim quod rarissimum est, quod exquisitissimum in convivii apparatus expetitur, si possent hodierni ævi homines Salamandras & Phœnices ad culinam traherent.

Conviviorum prolixitas. Sæpe enim prandium cœnæ necitur, aut cenæ ad noctis umbilicum ad primam, ad tertiam, ad usque quartam, diei principium, extenditur; adque preces matutinas, sed temulentas, pervigilatur. 614.

Acroamata. Quædam sunt, Choreæ, & quidem peregrinæ, Belgis ignotæ, ad quas duarum aut trium hebdomadarum prolixione sit opus, si concinne in numerum saltare velis. 614. Lusus chartarum, fœdi clamores.

Exemplum pravum. Ita belle plerumque isti convivatores: *Iste me ferulis tricens, ille quinquagenis, hic centenis me excepit, num ego me vinci patiar & apponam puerciora? decorum violarem.* 615.

C O R.

Quid sit Deum ex toto corde amare orare:

sen,

Quid sit ex toto corde proximo injurias remittere?

Quid, quæso, verum, integrum, & rectum à Deo toties expetitur modò & olim, est obsequium? Hoc ipsum pium dogma similitudine quadam si tradidero, tradidero rectius. Statuam sumamus ligneam exactissime sculptam, sed coloribus quos pictor addidit nondum sicis, &c. 661.

Quid sit credere, quæque sint credibilia?

Credere est concepta fiducia ab alterius bonitate ac potentia pendere. Credibilia sunt quæcumque vel ad divinum honorem vel ad nostram salutem sunt: Quæcumque verò Dei voluntati, & gloria, aut saluti nostræ adversantur credibilia non sunt dicenda, nec ad fidem referenda infra illam sicut aut eam excedunt.

Credulitas noxia.

Nimium credula semper est juvenitùs, ac proinde noxæ semper proxima, præcipitancia & cæca sunt nimie credulitatis imperia. Sapienter dixit Seneca: *Verumque vitium est & omnibus credere & nulli.* 505.

D.

DE DEO OPT. MAX.

Interrogationes variæ Theologicæ.

An Deus ubique sit præsens & quomodo.

Admiranda profus est inter animum & corpus copulatio, quam Philosophorum scholæ nunquam satis explicarunt. Non nescimus totum animum in toto esse corpore, sed & totum in digituli extremitate; Deus autem in rebus, quas condidit, perfectius præsens existit. Quam Dei præsentiam; ipsa si juvenitùs, & omnes Christiani, profundiore paululum cogitatione perpendent, etiam soli, inque ipsis tenebris peccate abhorrent. 82. Nulla in templo fabulæ & garrulitates 83. & 620.

An Deus sit Auctor omnium operum.

Ita omnis Theologia loquitur: omnis pœna, omne supplicium, à divina denique omnia sunt voluntate; idque, ut scholæ loquuntur, effectivè, positivè. Exemplo doctrina traditur. fol. 536.

An etiam sit Auctor peccati?

Nequaquam. Nam Deus tantum est auctor, ut res fiat, cum verò male sit providentissimus est ordinator. Duo enim sunt in quovis peccato spectanda. Primum est naturalis motus corporis, aut voluntatis, aut simul utriusque: alterum est ipsa legis transgressio, Exempli gratia, fratrem

Index Catechisticus.

Patrem calumniatur. Hic linguæ motus fit Deo adjuvante; nam actio hæc naturalis est, quæ fieri, nisi opitulante Deo, non potest: cum verò quædam modi naturalis actio contra Dei Regem fit, hoc Deus non vult, nam hoc alterum est ipsissima peccati natura. *Leg. 41.*

An Deus videat & noverit omnia?

Affirmativè uno ore respondent omnes, cujus rei manifestissimum est argumentum, quòd abditissima & secretissima, quæ & nullo hominum præseate teste peracta sunt, in apertum tandem aliquando producit, ut exempla plurima docent. *fol. 532.*

Quomodo in hac vitâ possit esse assidua Dei memoria.

Sunt qui id negent, dicantque: Occupationibus variis implicamur, negotiorum pleni sumus, hæc illæc trahimur, quâ igitur ratione jugiter Dei meminisse possumus? Possumus, mi Christiane, possumus, modo velimus; nec enim Deus exigeret, si humanam facultatem excederet. *666.*

An familiaritas cum Deo inita non pariat contemptum?

Plebeium forsitan, tepide Christiane, illud hic objeceris: familiaritas parit contemptum; Hic nequam abest merus. Hinc exercitatio in Deum amor, reverentia submissior; Hinc, inquam, major sui desipientia, virtutum omnium caput. Quod humani non ferunt mores, fert Dei familiaritas. *667.*

An in rebus creatis ulla sint Deitatis vestigia?

Ita doctrinæ sacratoris eruditissimi id docent, quærendumque pronuntiant Deum in omnibus, quippe qui se & inveniendum in omnibus præbet. Nam creata omnia aut Dei sunt vestigium, aut ferulum, aut thesaurus, aut organum, aut speculum, aut liber. *560. & 561. & 595.*

Cur sibi nobis vult feriri tam exquisitè Deus?

Ut debita in cunctis servetur ordinis connexio, ut & in artibus & opificiis fieri videmus, cum alia aliis adjumentum subministrant. Typographiam ingrediere hic cernes qui formas æneas componat, illic qui sepiam typis illinat, istic qui prælum regat, si eorum unicus sit negligentior, chartæ foedior, mendosi libri, characteres & versus fugientes excuduntur. Ita Deus nobiscum pacificatur. *470.* Recitat Auctor & alias causas.

Cur omnia cum Deo incipienda, & omnia cum Deo finienda sint?

Hoc præter Sapientia monitum est à Jove principium, & Ecclesiæ quotidianum votum; *Cuncta nemini vobis illa nostra oratio & operatio à te semper incipiat & per te capta finiatur.* Deus enim non decimas tantummodo, sed & primitias perit, & tam actionum principia, quam consecratos sibi vult fines; secus qui facit, multum licet agat, parum facit; quia deest actionum anima. Nec enim illæ formantur, nec vivificantur, quæ Deo non consecrantur. *495. & 471. & 424. 604.*

Quòdnam inter obsequia numinis sit præstantissimum?

Si quæras quo maxime servitii obsequio rex cæli delectetur? In promptu responsum do: Eò utique: In rebus omnibus præcipuè adversis non tam ipsius voluntati adjungamus. *794.*

An iustè Deus permittat affligi, & affligat innocentem?

Quæ hoc æquitate dixerit aliquis: Deus calamitates immitterit, non ut noxas puniat, non ut errantes corrigat, non ut virtutem erigat, sed ut potentiam, ut loquantur Theologi, suam palam faciat. An fas esse censcam alterum de vestire ut me vestiam? Respondemus jus duplex statui. Jus strictum sive condignum, & jus mitigatum, cum nempe quid bonæ fide decernitur. Sint igitur omnes homines Baptistæ, Danielis; moribus integerrimi, nihilominus Deus eos stricto jure punire potest. *5.*

Quot modis offendatur Deus, & quibus modis placetur?

Dum in orbe hoc degimus nova quotidie nomina contrahimus, & nisi ea novis quotidie industriis expungamus, in labyrinthum horribilem incidemus, opprimemur ære alieno; denique solvendo non erimus. Triplex iter verò offenditur; superbiâ, avariâ, libidine: Placatur verò oratione, elemosynâ, & jejuniis. *235.*

Quomodo Deus exæcat, indurat, ex urdat.

Observandus loquendi modus à divinis libris usurpatus solitus Deus exæcat, indurat, ex urdat, quando Deus æquissimè sic punit hominem; *Tom. II.*

ut suam illi gratiam subducatur. Exemplo rem monstramus: Magistratus alicubi non ex debito, sed ex liberalitate ligna gratis præbet pauperi plebeculæ, hæc insolenter se gerit & obloquitur: Idcirco Magistratus jure merito minatur immorigeræ plebi, si officium facere recusetis aquam vestram frige faciemus: quod certe fit cum ligna, quæ æminali debebantur, subtrahuntur. Ita Deus, &c. *856.*

Cur Deus Pater dicatur senex, cum Filius & Spiritus sanctus ejusdem sint æternitatis.

Deus senex & antiquus dierum rectè appellatur; nec enim unquam divine quis numerabit senectutis annos: cur verò Deus Pater dicatur senex, non verò reliquæ SS. *Trinit.* personæ, id primò sic propter originis prioritatem, uti Theologorum scholæ loquuntur, deinde quia filius humanam induit naturam. Tertio sic senex ut sapientissimus Judex contemplandus monstratur. *594.*

An Dei Præscientia alicui imponat necessitatem pereundi?

Nullam pereundi legem divina prævisio & præscientia ulli hominum imponit. Vincendum te, damnandum te prævidet Deus, quia pugnare non vis, tentationibus consistere detrectas, & que ipsum damnas: non tamen ideo causa tuæ damnationis divina est prævisio, sed causa divine prævisionis tua est damnatio. *717. & 716.*

Cur grandævio Iudici vestimentum candidum tribuitur?

Cum in hoc ævo judicium sæpe animi foedè sint variegari in partium miserè affectus seducti, nihil quoque candoris habent aut candidi: Color enim aureus apud hos iudices gratissimus est, & plerumque is causam habet optimam, qui crumenam in munera largissimam: at supremo iudici vestimentum candidum, non verò aureum tribuitur. Candor enim cum puritatem tum simplicitatem iudici summè necessariam adumbrat. *594.*

Magna quaestio: Quid est Deus?

Dei ætas est æternitas principii & finis experts, Dei familiarium millia millium & decies centena mille millia innumerabiles Angeli. Sed ponamus Angelorum non esse plures quam milliones, quam istud ingens & ægrè incomprehensibilis est numerus. Quid ergo, inquis, est Deus si tot ejus servi? Sævia, at supra intellectum humanum subsumptio, da igitur veniam, optime Lector, ad quaestionem hæc, dum non nisi balbutiendo respondere possumus. Theologiæ Antistes Thomas Aquinas, *Deus est suum esse*, inquit, *sed quidnam sit nos latet*, ut tamen divine notitiæ scintillam hauriamus addit: *Deus est ens primum, Ens optimum, Ens necessarium, &c.* *595.*

Quæ sint Dei omnipotentis manus?

Illas cæli terræque ac rerum omnium architectonicas artifices veneramus manus, certè quod in orbe cælestium est asyllum, hæc manus sunt tutissimum. Gemina verò Deo manus est *Sapientia & potentia*, seu intellectus rerum omnium scientissimus, & voluntas omnipotens. His manibus cælum, terramque claudit, His brachiis quidquid supra cælum est, quidquid infra tartarum est constringit, his manibus architectatur universa. *427.*

Deus quàm exactus sit futurus Iudex?

Homo actiones quæ oculis sunt expositæ considerat. Deus voluntatem ipsam, cogitationes intimas, affectus latentissimos, suspensiones abstrusissimas, animum & intentiones universas, amores & cupiditates subtilissimas, ad stateram suam examinabit & examinat, neque tam attendit quantum quàm ex quantum. Verissimè *Theophrastus* dixit: Nil rerum est uspiam quod Deus non multò quàm exactissimè perlibratione ponderarit. Nullus artifex ramenta & scobem auream, nullus pharmacopola medicam portunculam ullam examinat ad libellam, tam gracilem & certam, quàm Deus universa quæ facit. *580.*

Cur Deus homines omnes malos & libidinosos non statim iugulat.

Cur Deus non dentio, cum tot sint mali homines, sulphure, pice, ignibus pluit? Poëta vetus ab exilio responderit:

*Si quoties peccati homines sua fulmina mittit
Jupiter exiguo tempore inermis erit.*

At hoc nemo Christianorum nec dixerit, sed nec somniarit quidem. Nam totos licet dies & annos igne pluat Deus, fulmine feriat, sua tamen armamentaria hoc telorum genere non vacuabit, nunquam arma defuncti divine justitiæ. Quòd verò homines quovis malos non illi eo fulmine feriat, aut demoni tradat jugulandos, complures sunt causæ. *634.*

Index Catechisticus.

Si Deus velit ut omnia adversa patienter tollere-
mus, cur morbo, cur incendiis, aliisque obviis
malis passim resistimus?

Obvia & familiaris factis interrogatio, cui breve Auctor dat respon-
sum. Primum, quia nescimus quousque progressura sit Dei voluntas, for-
tassis voluit tantum incendi domum & non comburi, hostem mœnibus
imminere non urbe potiri. Adde, cum resistimus his obviis quibusvis
malis, non voluntati resistimus & vix, sed aut nostræ, aut aliorum culpæ.
Ita similitudine quadam docet Auctor. 424.

An etiam nos tentet Deus & quomodo?

Affermat quæsitum S. Pagina. Deut. c. 13. sic inquit Moses: Tentat
vos Dominus Deus vester, ut palam fiat utrum diligatis eum an non. Pati modo
tentavit Deus Abraham. At idem & S. Pagina negat, sic enim inquit
Jacobus Domini discipulus: Deus tentator malorum est, ipse autem nemi-
nem tentat. Qui conciliabimus partes tam sibi adversas? lege Auctorem
fol. 708. & 712.

Quomodo Deus à nobis possit glorificari?

Hæc Cyrilli Alexandrini a moniti, modumque loquendi: *Quærenda*,
inquit, sunt à nobis que Deo sunt honorifica. Quæ tunc Deo glorificatio da-
tur, & fit, dum non quod delectat, nobisque jucundum est, agere stu-
demus, sed illi potius sup. No Deo mentem nostram, omnesque actio-
nes dedicamus. Cum verò non singulis solum hebdomadibus, sed & die-
bus plurima obveniunt, quæ aut mollior natura horret, vel omnino re-
fugit; Tunc exurgat animus, & in Deum sese erigendo grandispiritu dicat:
Coercere vagos meos in hac occasione sentis, mihi molestum est,
ô Deus! sed propter te coercere. His illisve me submittere nimis quam
arduum, sed propter te. His ignoscere, injuriæque gratiam facere, difficil-
limum, certe negotium, sed propter te, &c. Omnia igitur in Dei gloriam
faciendo honorificatur Deus. 644.

Derisio.

Viti hujus naturam & malitiam describit Auctor Tom. I. Verbum igitur
ibi idem require in Indicibus nostris, *Derisio, irrisio, vel de lingua deri-
deme*. Quibus idem dictis hic obiter noto & addo: *An possit derisio esse
peccatum mortale?* & Resp. Si malum est parvum secundum se, quod in
Iudum vel risum ponitur, peccatum erit veniale, si verò magnum id sit
& ratione potest esse mortale, ut irridere Deum, vel parentem, Magi-
stros, vel viros justos, aliisque personas honorandas vitium certe juveni-
tini familiare factis, proindeque verbis & verberibus castigandum, & de
scholis & familiis eliminandum.

Detractio.

Detractionis vitium late & clarè factis pandit Auctor Tom. I. eum igitur
tam in Indice nostro Catechistico, quam Rerum consule. Hic tantum
paucula isdem annoto & Detractionis vitium describo.

Detractionis definitio & descriptio.

Detractio est alienæ famæ demeratio per verba. Dicitur verò a quis de-
trahere, non quod de veritate, sed quia de fama minuit, idque vel di-
rectè, dum nempe impotè, falsum, auget peccatum, revelat occultum,
dicitque bonum malè intentione factum, vel etiam indirectè, cum scilicet
proximi bonum malitiosè vel reticet, vel minuit. Ex quibus si lectio
notabilis famæ proximo accedat, In his quæ ad honestatem vitæ perti-
nent, mortale est peccatum. Gravitare furtum excedis, annexamque si-
mul cum furto restitutionis obligationem habet, & quidem strictissimam;
& quam vis adulterio ipsoque homicidio minus sic peccatum, ut-
pote cum hæc inducatur majus nocuumentum ex circumstantiis, aliquan-
do tamen erit majus. Detrahentem verò audiens non sic quasi consenti-
at detrahentis peccato, sed quia vel ex timore vel verecundia vel etiam
ex ipsa negligentia non repellat, peccato obstringitur veniali; si tamen
corrigere detrahentem ex mutuo risu ratione teneatur, mortale esse po-
test. Utriusque periculosa est alea, Christiani, & detractorum & detra-
hentium Auditorum.

QUESTIONES VARIÆ

De diaboli infernalis vastitatis.

Diaboli altus & vastitatis, castes, quibus vicularum adinstar in omni
æstate, quo vis in tempore, qualvis personas decipit & irretit, juvenuti
& decedenda sunt. Ne incauta illa aras & decipi facilis vitæ suæ primor-
dia gratiora Deo diabolo sacrificet. Nam, *Quæ nimis apparent vitæ vitæ
avis*. Hinc & quæstionulas quasdam quero, illatè que brevibus respon-
deo. Plura semper volenti scire integrum erit Auctoris verba legere
assignatis numeris requirendo.

Quæ sit diaboli potestas.

Duplex est demonum, ingenui Adolescentes, potestas, Prima quidem
illa maxima quantum apud inferos divini justitiæ rigo possit. Altera

magna, sed restricta & ad dimensum concessa; pro ut natura aut ipsa
Dei permisso sunt. 634. & 713. & 633.

Quomodo verum sit diabolum à Christo
esse ligatum.

In cruce cum expiraret Christus, hic inferorum prætor Angelus Luci-
ferum catena stricti imperii divini ne vel inde egredi, vel per suos etiam
pro libitu nocere possit, ligavit. Quomodo autem, Pii juvenes, ligatus
est, cum ubique tot malorum sit concitor, tot centenis millibus tam gra-
viter noceat? Respondemus trifaucem cæberum hunc latrare, follicitare,
at mordere sanè non posse nisi volentem. Alligationem verò factam à
Christo sic definit S. P. Augustinus, *Alligatio diaboli est non permitti exercere
totam quam potest tentationem vel vi, vel dolo ad seducendos in partem suam co-
gendo violenter fraudulenterque salendo. Quod ne faceret alligatus est, 713.*

Diabolus tentaturis parentes primos cur
serpentis formam induit?

Opportuna satis quæstio, nam eà forma terrorem potius quam bene-
volentiam & amorem conciliat. Cur ergo non columbæ aut cygni can-
dorem induit, ut quod persuasurus venerat persuaderet expeditus? Gre-
gorius Nyssenus sapientiam hic instillans, Discite, ait, qualis te hostis op-
pugnet: serpens toruosus, lubricus, exitiosus, igneus, veneno plenus.
Tu cautè ac prudenter age. S. P. Augustinus super hac ipsa quæstione
pulchrè disserit, S. Thom. in 2. Distin. 214. q. 1. Art. 1. Vide Auctorem. 633.

Quomodo S. Antonius dæmonibus no-
mina assignet?

Inter præceptiones, quas suis dedidit demonum ille horror Magnus
Antonius, & hæc erat: *Cacodæmones vitia persuadent affinitate vitu-
rum*. Sunt enim dæmones quos Pios appelles; hi ad templum adigunt, sed
suo lucro. Sunt alii *Vigiles*, hi noctu somnium subducunt. Sunt alii *Humani*
amicitias hijungunt colloquii initio facris, sed inter eos, quorum mo-
res non usque adeo probati, ita paulatim concordia spiritalis desinit in
carneam & animaleam, sunt etiam quos nomines *Liberos* & *Theolo-*
gos qui de scholis & legibus pronuntiata recitet: *Fama præponderat emolu-
mento pecuniario. Fama plus est custodienda quam oculi.*

Quod sit præcipuum maximeque proprium
nomen diaboli?

Quemadmodum verò, *Pothæ* nomen Virgilio, Oratoris Tullio, Philosophi
præ omnibus aliis attribuimus Aristoteli, ita nomen *Tentatoris* ex alle
convenit diabolo, allicere, tentare, decipere, illius artes & munia sunt,
ac proinde rectissimè hoc nominis *Matthæus* illi tribuit: *Evaccendens*, in-
quit, *Tentator*. Sincretica sancta mulier, Pelagio rekte, solita erant moneres
unumquemque semper armatum adversus dæmones debere incedere, fo-
ris enim, inquit, & intrus oppugnamur. 708.

Ob quænam peccata Deus det potestatem dia-
bolo ut in hominem licentiùs agat?

Quandoque certè ob ea etiam, quæ videri possunt leviora. S. Grego-
rius narrat Virginem sacram appetentiâ gula ductam in hortu, contra
leges religiosas, aliquid lactucæ carpisse, & omisso crucis signo furtim
comedisse, mox à diabolo insellam humi corruisse. Cum autem Equitius
vir sanctus vim adhiberet diabolo, clamavit hospes malignus, ego quid
faci, & una hospicio cessit. Certè vult Deus, ut diabolum etiam pidi-
um, etiam vitro clausum, ipsam etiam diaboli umbam horreamus, & non
graviorès solum, sed & leviores quoque noxas caveamus. Sed ut quæsitio
fiat factis, peccata tetriora ob quæ frequentius cacodæmon in humanum
corpus immittitur, hæc ferè numerari solent.

Infidelitas, Hæresis, Sacramentorum contemptus, ingratus animus. fol. 634.

Quomodo agendum dum diabolus varios inducit
conscientiæ angores & scrupulos quod tenta-
tionis diabolicæ genus in orbe frequens est.

Sunt in orbe plurimæ bonæ mentis homines, quibus cacodæmon ad-
versus Deum & superos ceterimas suggerit cogitationes, quibus con-
scientia præsertim ex se jam ante pavida, ita terretur ac perturbatur, ut
ejuscemodi homines rerum suarum trepidi in maximas adducantur an-
gustias; nonnunquam animo tantum ægri, sed & corpore tabescentes.
Nec adeo tardè hæc vitis feminis que contingit. Mali verò hujus origo
est, initio vultus istud, aliqui minime periculofum, non factis detectum.
Interea dies noctesque tentatio velut teredo rodit & consumit. Et quod
observatum est tum maxime instante tempore orationis, percipiendæ Eu-
charistiæ, & curandi animi. Cui malo mederi est facile si ægri captant
medentis dicta. Curationis verò methodum, lege in Auctore. fol. 707.

Quibus modis vincatur diabolus, sive
quomodo ei sit resistendum?

Diversa & hoc artis est, præsertim duplicis. Sunt vitia quædam mo-
dèsta, radiosa, amaroris plena, ut est ira, odium, invidia, &c. Sunt
& alia

Index Catechisticus.

& alia vitia aut vitii valde affinia, quæ voluptatis aliquid habent, ut sunt bibere, nugari, ludere, fabulari, choreas ducere, lascivire. Ita & duplicis generis sunt tentationes, quæ ad illa & ista vitia invitant. Tentationes primi generis ad iram, odium, invidiam, & si quæ talia monstra congressu & conflictu pugnando & luctando superanda sunt. Ita S. Bonaventura. Alia vero tentationes cum sint viscosæ, piccæ, solâ fugâ vincende sunt. Ita Paulus; *Fugite, inquit, fornicationem*, adversus enim hæc diabolica bellica instrumenta securissimus murus est procul abesse. 721. & 724. eadem doctrinâ traditur Historia.

Plurimâ lege in Palæstrâ Christianâ & in Indice rerum.

DISCIPULI SCHOLARES.

Varia sunt scholarium Discipulorum vitia reprehendenda & sedulo emendanda.

Omnia Scholasticorum vitia recensere infinitum foret. Nec quævis eorum Argus alter foret magister, nunquam tamen eorum deprehendere alius omnes. Itaque in compendium ea mitto, & in digitos. Octo potissimum in scholis à discipulis culpæ committuntur. Hæc nomenclaturæ:

- | | |
|--|--|
| 1. <i>Nescire prælecta.</i> | 6. <i>Pingere, dormire, aut nugari, dum docetur, tractare.</i> |
| 2. <i>Carrivæ.</i> | 7. <i>Simulare morbum.</i> |
| 3. <i>Scriptoris penam non habere.</i> | 8. <i>Mentiri aut correctum obmurmurare.</i> |
| 4. <i>Abesse sine causa.</i> | |
| 5. <i>Rixari aut discipulos percutere.</i> | |

Quas culpas scholares; Auditor in Scholasticis reprehendit & mysticè explicat foliis 21. 22. 23. hæc itaque ad mores arguendo quovis homines, qui & ipsi in ipsâ Christi scholâ iisdem laborant vitiis.

DISTRATIO.

Quid & quotuplex sit distractio?

A Theologis passim statuitur triplex evagatio seu distractio: Invita, Negligens, Voluntaria.

- | | |
|-------------|--|
| Invita. | Incitur cum orantem ab ea quidem atque aliæ cogitationes turbant, sed invicem & reluctantem. |
| Negligens. | Cum quis osecitanti orat & remisso animo cogitationum suarum pessimus est cultus. |
| Voluntaria. | Cum pæno sola garrat lingua & mens domi non est, sed in omnes orbis partes evagatur. 7. Vide oratio. |

E.

Ebrietas pervulgatum vitium.

Ebrietas tam pervulgatum est vitium ut aut omnino nullum, aut non tam grande censetur hoc ævo peccatum atqui Theologorum scholâ assensent. Quam vulgarem insaniam deploravit suo quondam sæculo S. P. Augustinus Tom. 10, serm. 231. de Temp. Cum, inquit, *Ebrietas malum sit tam grave vitium, quod Deo odibile, ita per se invicem mundum in captivum milium est, ut ab illis, qui præcepta Dei cognoscere noluunt, jam nec pœnitent, nec cedantur esse peccatum.* 574.

Varia ebrietatis definitiones, & Elogia.

- | | |
|---------------------|---|
| Ex S. Hieronymo. | <i>Ebrietas est humana gemitis opprobrium.</i> |
| Ex S. P. Augustino. | <i>Ebrietas malorum mater & luxuriæ omnis soror.</i> |
| Ex S. Basilio. | <i>Ebrietas malitia mater, virtutis inimica, justiciam igno- rat & prudentiam extinguit.</i> |
| Ex Seneca. | <i>Ebrietas est voluntaria insania. Exterde in plures dies illum ebrii habitum, nunquid de furore dubitabis? nunc quoque non est minor sed brevior.</i> |
| Ex Auctore. | <i>Ebrietas est omnium vitiorum legio.</i> |

Ebrietas quam sedulo ab omni hominum genere cavenda.

Non novi illustrius encomii genus, o Adolesc. quam apud omnes hoc nro tantum bono audire nomine, Adolescens, vir iste, Dominus ille non potat, non ludit, non amat. Peius vir qui inventus est sine omni maculâ tali, quod si harum vel unica cum inficiat, ohe jam fecerit labem suæ asperit dignitati! Est forsitan de quo verè dixeris, non ludit, sed bibulus est & potat; jam grandem sibi maculam inlustr. Neque verò morbos illos fonticos quisque in lege caveat, sed & in aliis præsertim si præsit, prohibendo, comminando, objurgando, puniendo quibuscunque demum liceat modis. 175. & 648.

An hæc quorundam ebriosorum hominum ræta sit excusatio: Hic me coëgit.

Fateor, in orbe rarissimè inter frequentia nimis convivia Regis Assueti non serviantur leges. Has enim jam dudum insatiabilis humana gula peremit. Plurimi enim ubique non qui prohibeant, sed qui cogant, urgeantque non semel, variis prætextis & quasi titulis vitrum satis capax funditus evacuat, donec tandem curis omnibus, (quæ sunt ad instar cecebrati frenæ,) evacuatis libera mens sese vino jam demergat: idque in gratiam Regis, Consulis, alteriusve honoratioris personæ. O dementiam! Persona, inquit reprehensâ, potens me coëgit, ut amplius biberem.

Tom. 11.

Quid fecissem tali in consortio, talibus legibus obtemperandum est. Itane? S. P. Augustinus. Quid huic subjungit fictæ & edulcæ excusationi? O auream sententiam! errant ad hoc tandem deveniretur, & tibi jam diceretur: Aut bibas aut moreris, melius erat, ut caro tua sobria occideretur, quam per ebrietatem anima moreretur. 650. Hoc juvenutis dogmâ à generis inculcandum, nam nimio potu pergitur, omnis virtus.

Quæ sit Ebrietas perfecta quæve imperfecta?

Ebrietatem novimus & agnoscimus duplicem, Perfectam, quam eam appellamus, quæ omnem omnino usum adimit rationis. Imperfectam verò eam dicimus, quæ ratio non quidem integra sopiatur, sed rectus ejus usus adimitur. Vitiosam perfectam concedunt omnes, aut imperfectam vitiorum enumeratione excludimus, & hilaritatis nomine compellamus, novimusque commissam culpam honesto nomine purgare. Hinc ille passim voces, non totus madidus vino me sepelli, tibi quid agerem, Thyrsio fateor aliquantulum percussus sum, sed ratione non pejus sopita. O cæcitatem! nonnunquam ebrietate ipsa perfecta deterior, hæc est imperfecta ebrietas. Verè qui ebrius est quidem in statu periculosissimo, pessimo flammis stygiis vicinus est: hoc vinum tamen habet boni, quod interim nil mali patret. At qui lenigeravis vino vitii nimium quantum est expositus, fœda cogitat, absurda loquitur, secreta effudit, domesticos nonnunquam stricto insequitur gladio. Estque omnium vitiorum infame Audibrium. 529. & 534.

Per ebrietatem in quo & quam gratia labatur juvenus vitia. Vide fol. 648. & in Catechismo Tomi 1. V. ebrietas. Vide & in hoc 11. Tomo V. Vinum.

Respondendum hic demum occurrit. Ad illud vulgare Potatorum: *Ebrius non peccat cum bene dormiat.* Resp. Ex parte actus consequentis, quia est involuntarius, excusat à peccato ebrietas; verum ex parte antecedentis actus seu causæ, si fuit sine culpâ, ut fieri potest, sequens penitus excusatur à peccato: si verò cum culpâ non totaliter excusatur sequens, quia est volutus in priori, sed minuitur sicut & ratio voluntariis, ut & concupiscentia movit peccatum, quia ex infirmitate.

ELEEMOSYNA.

Eleemosyna Elogia, & descriptio.

- | | |
|---------------------|--|
| Ex S. Hieronymo. | Baptismus alter est. Hoc enim præcat eleemosyna quod baptisma. |
| Ex S. P. Augustino. | Christiani sacrificium est eleemosyna in pauperem. |
| Ex S. Chrysostomo. | Eleemosyna pennata est & levis, aurea, habens alas, ipsos supra modum delectans Angelos. |
| Ex S. Gregorio Naz. | Beneficentiæ erga pauperes infinita sunt cõmoda. |

Eleemosyna an sit præceptum?

Eleemosyna præceptum est, ad quod tam lege naturali quàm divinâ astringimur, egentibus ut feramus opem. Quid enim præcipi naturæ est convenientius, quàm alienis auxiliari miseris. Hoc & Dominus mandat. *Omnia enim, inquit, quæcumque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis.* 193.

Præceptum eleemosynæ an obliget sub mortali?

De bonis simpliciter redundantibus per se danda est eleemosyna, non solum in extremâ (quod nemo dubitat) sed etiam in gravi necessitate inopi, idque sub mortali peccato. Suadet hoc præter legem divinam efficacis ratio. Cum enim præceptum eleemosynæ sub letali culpâ ex suo obijet genere, omnem quoque excusationem rejicit, nisi omnino levis subit materia, Inclementius dicat forsitan hæc me scribere in quovis ditor, utpote quos sæpe sæpius hæc nostra conclusio faceret reos; at rogo id ipsum tibi impudent, eoque crebrius stipem impendere allueant, ne discrimini huic obijantur. 191. Non enim gratis à Christo dictum est, multos damnatum iri, eò quod fuerint in pauperes inclementiores. 193.

Quandõnam danda eleemosyna?

Theologi hic faciem prælucent, assignando facultatum & bonorum discrimen. Sunt enim, inquit, bona vitæ, sunt bona status, sunt denique alia utriusque supervacanea. Tempora item aia communem necessitatem habent. *Bona vitæ* vitium & amicum necessarium subministrant. *Bona status* sunt ampliora, quæ non unam alteramve vestem, non unum alteramve ferculum admittunt, sed pro status ratione illa & ista numero majore. Quod verò facultatum remanet cum vitæ ac status satisfactum est inter bona superflua censetur, & quibus supervacaneis bonis tribuenda est, etiam tempore communium ac leviorum necessitatum, eleemosyna in pauperes, idque sub obligatione letalis culpæ. 193.

Materfamilias an dare possit eleemosynam.

Quid juris in danda eleemosyna materfamilias habeat, marito non prius consulto, accipe breviter. Ex accidenti, ut loquuntur Theologi, fas est uxori modicum aliquid auctoritate suâ dispensare, cum id loci consuetudo permittit. Præterea stipem licet dabit ad averendum sive corporis sive animi damaum, ut olim Abigail fecisse testatur SS. Pagina. Deinde, marito etiam repugnante, quantavis dare eleemosynas de bonis, ut vocat Paraphernalibus. Item de iis, quæ per suam ipsa acquisivit industriam. 195.

Index Catechisticus.

An possint Pueri, Puellæ, Adolescentes dare Eleemosynam?

In luce & hæc questio erit, si donorum assignemus discrimen. Sunt enim bona, quæ *Castrensis* sunt, quæ quasi *castrensis*, sunt quæ *adventitia* vocantur. *Castrense* peculium appellamus quicquid in bello acquiritur. Præterea tam parentum quam aliorum dona, quæque & in obsequiis principum comparantur. Quasi *Castrense* peculium illud nominamus, quod reverà cum tale non sit, privilegium tamen peculii castrensis sortitur, titulo vel clericatus, vel officii publici, vel regie donationis. *Adventitium* verò nominamus, quod filio aliunde aut filia, dum parentum bonis non sustentantur, vel industria, vel labore, vel fortunâ, & donatione obvenit. Ex quibus omnibus bonis Pueri, Puellæ, & Adolescentes eleemosynas dare possunt, 196.

Admonendi Parentes, ut filijs & filiabus à teneris annis doceant eleemosynas dare.

Fateor, adolescentibus & junioribus pecuniam committere, est feli, ut vulgari ferrat proverbio, laridum aut asuinam, vulpi gallinam, lupo oviculam, credere. Non dissentio. Ergo Adolescentibus nil pecuniæ dandum? Dandum certe, sed cautè, ut scilicet vel indolis experimentum fiat, aut bonis moribus incitamentum accedat. Rectissime enim fecerint parentes, si crumenas illis puerilibus, unde panem niveum, unde pomi varium genus, unde merendulas, & cepeias emere possint; hoc ipso nomine ætis aliquid constant, ut pauperi petenti obviam dant eleemosynam, sicque ab infantiâ, operibus misericordie affuecant. 196.

Eleemosynarum genera sunt duplicia, suntque septem spiritualia opera misericordie: Corporalia totidem. Ultra verò horum sunt digniora? simpliciter sunt spiritualia. Dignior enim ipso corpore spiritus est, aliquando tamen corporalia his digniora sunt. Effectum verò semper habent, delictum dum sine fiunt; ex verâ scilicet charitate in Deum & proximum, spirituale.

Quod verò pauperi datur Christo datur, varia testantur id exempla 148. Quanta sit eleemosynæ dignitas doceat ex S. Ephrem insigni & raro exemplo, 150. Peccatores ad meliorem vitam revocat, 150. Libera à morte, 151. Præservat à maleficiis, 157. Famam perennat, 158. & 159. Fuitque studium dandi Eleemosynas sanctissimis & summis viris commendatissimum à fol. 159. usque 162.

ERROR

Errare & nunquam errasse velle videri, commane vitium.

Hic mos est plurimorum Adolescentium commisso errore fateri nolle, errant subinde iudices, errat Magistratus, errat Herus & Hæta; & quis non errat? Homines sumus erroribus obnoxii, cum autem corrigenda est erroris noxa, vix ullus est, qui se fateatur errasse. Non ita viri sancti, non ita S. P. Augustinus, 855.

Errantium multitudo nihil patrocinatur errori.

Argumentum juvenuti est dum reprehenditur familiarissimum & iustatissimum: Plurimi hoc faciunt. Filia vicini nostri, ita adorata prodit; sed pessimum revera. Et quid quælo tenera juvenus inde committas? An hoc bene fit quod à multis fit? Erratis. Errantium multitudo nihil patrocinatur errori. Nolite eos numerare & enumerare qui à viâ defectunt, sequimini vel paucissimos, sed recto calle incidentes. Pythagoræ monitum est: *Per viam publicam non ito*, non ut eam incesu vitemus, sed ut sensu, moribus, & vitâ, 757. Ignavia foret forsâ aliquando pulchra, quod multis ea placeat?

Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramentum.

Olim erant *persuantes in doctrinâ Apostolorum & communicatione fractione panis*. Qui quod magis Ecclesiæ primivæ mos intepuit (ut observant plurimi) eò magis divinus ille ardor spiritus, Charitatis scintillans ignis, sanctitas omnis retrixit. In hoc omnes Cæcodaemonis astus defudarunt; impigre semper sudat, & modò, ut vel à frequenti, vel profus ab omni sacratissimæ Eucharistiæ usu plurimos retrahat. Quos, eo ut potiatur sine vel potiùs victoriâ, non ponit obices? Quæ non fingit impedimenta? quæ non molitur obstacula? nunc fidei ingerit dubia, nunc fucam suadet, & cheu nimis sæpe persuadet reverentiam, tanquam si major suboriretur in hac sacrâ sumptione gustus, rarius si sumeretur. Modò, consuetudinem, modò sermones & denges hominum frequentem usum, cavillantium, negotiorum modò molem apponit. Quod si non audiat, inasitatas suscitât evagationes animi, angores conscientie mentemque reddit ab omni cælesti sensu exsuccam. Nunc inimicitias, & alterna inflammata odia. Isti præparationem efficiunt molestam, difficilem; tardio plenam. Sunt denique, quos nescio religionis prætextu, decipit, ut saltem differant, quod non censent omnino omittendum. Paucula igitur brevi & Catechistico modo hos ut illudamus hostis infernalis astus subjungo. Tom. 1. fol. 270.

An Eucharistia sit de necessitate salutis?

Quantum ad rem significatam, quæ est unitas corporis mystici Christi, extra quod nulla omnino penitus salus, est de necessitate salutis,

Quamvis gratia ejus possit haberi in voto tantum; licetque non sumatur, non tamen eo est modo de necessitate, ut baptisimus.

An in hoc Sacramento sit corpus Christi secundum veritatem?

Veritas certissima; ea tamen cognoscitur solâ fide, quæ divina auctoritatè innitur. Hæreticum verò est dicere contineri solum ut in signo, licet non manducetur in modo & specie, ut ab Apostolis, ut loquuntur Augustinus, videbatur.

Utrum post consecrationem remaneat ulla substantia panis & vini?

Remanet nulla, quia fit transsubstantiatio vel conversio. Nam Dominus noster Jesus Christus non est ipse per motum localem; si enim moveretur, calum in quo est, desereret; transiret omnia media, non terminetur ad diversa loca, quod esse non potest. Manente item ipsâ substantiâ panis forma non est vera, dicendumque foret potiùs: *Hic est, quem hoc est corpus meum*. Item panis adoraretur latrâ, nec post primam hostiam possit sumi secunda, quia non est jejunos. Corpus igitur Christi incipit esse de novo per conversionem ipsius substantie panis in ipsum, cæteræ quæ remanent species, sufficiunt ad hujus Sacramenti significationem; per accidentia enim substantie cognoscitur natura.

Quando fiat hæc conversio?

Fit hæc conversio in instanti, ita ut ultimum instans prolatis verborum primum sit instans, in quo est Christus. Et tempus non componitur & instantibus, nec duo dantur instantia, quia intercederet tempus: In mutationibus enim instantaneis simul est fieri & factum esse.

An Christus totus contineatur sub Sacramento?

Est de fide, nam ex vi Sacramenti est corpus, & sanguis, ossa, nervi, &c. quia verba formæ hoc faciunt; per concomitantiam sunt reliqua, ut divinitas, anima Christi & in triduo, si Apostoli consecrassent non fuisset anima in Sacramento, quia erat separata.

An totus Christus contineatur sub utraque specie hujus Sacramenti?

Totus Christus sub utraque continetur specie, sed in hostiâ est sanguis per concomitantiam, in calice verò corpus, quia nunc sanguis non est separatus à corpore ut in passione: & sic sub utraque specie ad representandam passionem: & quoad usum, ut detur in cibum & potum; & propter effectum, quia corpus Christi & sanguis est anima salus.

An liceat quotidie hoc Sacramentum sumere?

Qui esset dispositus devotione & reverentiâ laudabiliter accipiet, sed simpliciter loquendo non est utile omnibus quotidie communicare, nisi quando sunt parati. Fuerunt verò varia præcepta sumendi in primâ Ecclesiâ quotidie: Postea ter in anno, Pentecoste, Natali, Paschate, & addidit Soter Papa etiam in cenâ. Tandem Innocentius III. ut semel in anno saltem; libro tamen de Ecclesiasticis dogmatibus consultatur ut omnibus diebus dominicis.

Quæ requiratur dispositio & præparatio ad hoc Sacramentum?

Ex hoc fonte donorum omnium spiritualium, tantò plus quisque accipit, quantò se capaciorem facit, per bonam dispositionem. Una est sufficiens ad evitacionem peccati in communicando, & conservationem & augmentum gratie. Altera fit ad gustandam divinam hujus Sacramenti, & acquirendam abundantem gratiam, eandemque & conservandam & multiplicandam. Prima verò dispositio, quæ omnibus necessaria est, aufert impedimenta communionis, qualia sunt, Excommunicatio, peccatum mortale, cibus sumptus post mediam noctem, & hæc de necessitate tollenda. Alia sunt, quæ ex congruentiâ impediunt, sicut distractio mentis, tædium, somnolentia, pollutio inculpabilis, &c. sed devotio fervens facit tales aufert defectus. Hæc verò prima dispositio requirit humilitatem magnam in communicante ex consideratione tantæ Majestatis & Sanctitatis. Requirit insuper devotionem ex consideratione passionis Christi, ibidem representatæ, & benignitatis ipsius Salvatoris, in se excitando spem & charitatem per ferventes preces. Secunda dispositio, tria requirit ad communionem: *Primum* est amor, qui nascitur ex duplici consideratione Passionis Christi, & beneficii præsentis, cum viles & sordidas nostras non solum dignetur subintrare calas, & plagas nostras spirituales non abhorreat; sed præbeat insuper nobis corpus & sanguinem. *Secundum* quod requiritur, est spes & fiducia, quæ ex consideratione divinæ omnipotentie exerceri possunt; potens est enim illa facere, & ex ejusdem benignitate, quæ ad dandum paratior est quam nos ad petendum. *Tertium* est gratiarum actio, pro tantis beneficiis.

Quid requiratur à Christiano homine post communionem?

Post communionem verò etiam tria requiruntur ad conservandos augendosque hujus sacramenti fructus. *Primo*, diligens custodia sensuum, lingua

Index Catechisticus.

linguae & cogitationum, post tanti hospitis receptionem in domo nostrâ carnâ. *Secundum* erit, exhibere diligens obsequium bonarum operationum ex amore factarum Deo. *Tertium* erit, alicui Dominum tractare modo, pia scilicet meditando, ferventer orando, petendoque ea, quæ ad nostram proximorumque salutem sunt necessaria. Folia verò, in quibus Auctor de hoc Vener. Sacram. agit sunt hæc, à fol. 269. usque 271. Tom. 1. & à fol. 853. & 859. Tom. 1. & vide in utroque Indice verum & catechistico.

EXAMEN CONSCIENTIÆ. Vide in Indice catechist. Tom. primi.

Exempla quàm sint efficacia.

Lex mundi est, qui nocet nocet adhuc, & qui in sordibus est sordescit adhuc. Quam plerique legem omnes religiosissime servant, & insignes in nequitia faciunt progressus. Alter alterum impellit & ad veritatem viam comiter præeundo monstrat, exemplis mutuis suavissime perimus. Sunt qui omnia superbia ac avaritiæ præcepta exactissime docent, sunt qui ad studioissime discant, & sæpe sæpius discipulus superat magistrum. Non deinde hæc quibus artificia fordere incipiunt: cuperent in officinis melioribus studere, sed pudore inertissimo aut consuetudine multâ & præconium exemplis vincuntur. Quid agis ajunt ipsi secum. Tu mundi leges non negligis. Hoc plerique, omnes faciunt, tu te ceteris sanctiorem ne crede. His artibus hujus vitæ modulo assuevisti, exere pellem, difficile, hæc sacra non aliter consistit. Exola scilicet unius sapientia est, ubi omnes publice insulant. 491.

F.

In sui nominis & famæ defensione peccatur, concessu & defectu.

Famæ & nominis habenda est omnibus omnino cura, à dea se moderata oportet; immoderata enim nominis sui cura, nimiaque acris defensionis inter consolidales, jurgia concitat, & in mala certe non levia ipsos adolentes impellit. Hinc enim ira, fastus, impatientia, animique nascitur perturbatio. Dum igitur remedia quæruntur ad tuendam famam non legitima, ut sunt duella, pugna, quavis detractio, minæ, peccatur in defensione nominis sui per excessum. At ut plurimum nimia famæ suæ phantasia laborant, ita & sunt ignavi quidam, & incurii, nimium in hac nominis sui defensione sunt enim qui nihil peritus curent, quidquid de se dicatur, offensionis sunt, nec adeo pudice ac sanctè vivunt. Nescio uter horum duorum peccatum pior sit. 728. De obligatione illâ restituionis fame vide Tom. 1. in Indice catech. v. fama.

Famulorum qualis habenda cura.

Famulorum aliorumve domesticorum corpus curare solum, modica certe animique exilis est cura, animus etiam curandus. Queruntur non raro Patres ac Matres familias, Heri & Heræ, de famulorum & ancillarum corruptis moribus, sed ipsi, qui familiam ducunt, in culpa sunt, qui suos ad templa ad expiandam conscientiam, adque obeunda sacra rarisimè mittunt. Res dolenda. Vera tamen sunt: Famuli & ancillæ quæ ante integras conciones nullas, nihil eruditionis sacra, nihil è suggestu accipiunt, ut jumenta clitelaria oneribus portandis nata, vivunt, subinde Herus & Heræ seivum stomachantur & domesticos fures accusant. Pace omnium dixerim, vos ipsi fures, quos facitis, fovetis, alimoniam particulam ingeritis, salarium tenuissimum vix talces præstantis præbetis sufficiens; honestè nihilominus vestitos vultis. Ita non docetis, sed pæne furari cogitis, & quomodo fidos vobis eos speratis, qui quàm fidi sint Deo penitus non curatis. 477. 479. & 47.

FIDES.

Fides omnium piarum actionum anima.

Cum tota religio Christiana in duabus ferè rebus consistat, videlicet in orthodoxâ & catholica doctrinâ fidei, & in praxi, sive sanctis quibusdam vitæ actionibus; ita tamen, ut ipsam semper præcedat devotionem fides, fidei augmentandæ sedulo cuiusvis homini incumbendum est. Fides autem excitatur & crescit, si ea omnia, quæ passus est Christus, quis sibi faciat tanquam præsentissima, velut hodie facta. Quorum omnium sibi fingere imagines, sibi que ad arbitrium proponere nequaquam difficile est animo, utpote qui quidquid vult sibi depingat. Igitur Christi crucifixi vulnera osculaturus præcedat fides, Cenotaphia obiturus, præcedat fides, officii divinis interfuturus, interstit pariter & fides. Exercenta semper fides, & omni actioni piæ jungenda. Nam idem ita monet omnes, Ambrosius, *Fides in exercitata cito languet, & crebris orationibus remanet incommodis.* 400. & 399.

De actu Fidei.

Credere, verò est cum assensione cogitare, scilicet per intellectum cum eisdem firmâ adhesionem. Quia Deus dixit, Miraculis confirmavit, licet quod credat non videat: & sic omnis dubitatio excluditur, illa namque nulli parti assentitur, & suspicio quæ nascitur, ex levi signo, & denique opinio quæ uni adhæret cum formidine. Hic autem actus fidei actus est intellectus, sed ut determinatur à voluntate.

Credere Deo, in Deum, & Deum, an actus sint fidei distincti? Quis eâ te dubitet? Intellectus enim fide formatus tripliciter ferri potest in objectum, Si sine voluntate ferretur in Deum ut in objectum aliquod materiale credimus Deo. Si verò in objectum formale credimus Deum. Si ut actus est à voluntate motus, ita ut in Deum per voluntatem ut ultimum finem tendamus, jam credimus in Deum.

Quæ sint præcipua fidei capita scitu a homine Christiano necessaria?

Symbolum fidei, Oratio Dominica Angelica saluratio, decem mandata Dei, quinque præcepta Ecclesiæ, septem Ecclesiæ Sacramenta, septem peccata mortalia, novem peccata aliena, sex peccata à Spiritu S. Quatuor peccata clamantia in cœlum, tria genera bonorum operum, septem opera misericordiae tum corporalia, tum spiritualia, Octo Beatitudines, tria Evangelica consilia, & quatuor hominum novissima. Hæc est brevissima Catholica Religio summa, quam hominum Christianorum memoria tenere oportet. Quæ omnia fidei capita Auctor sparsim explicat his duobus tomis ut parebit Lectori.

Duo fidei Christianæ capita.

Magni momenti certè & alta duo fidei hæc sunt capita: *Prædestinatio*, & *Reprobatio*, humanæ genti cogitanda. Ab orbis enim ipsis incunabilis hæc mysteria Deus oculis ingessit & animis. Intuemini Abelem & Cainum, quorum ille assumptus, iste rejectus, Isaacum & Ismaelem, Iacob & Esau, Matthiam & Judam, Christi vaticinium est, *unus assumetur & alter relinquetur.* 511. Plura de Fide lege in Indice Catechist. 1. Tomo.

G.

Gaudii celestis & mundani quanta differentia?

Inter eam voluptatem quam quis è se educi & fluxâ, & quam à Deo haurit immensa nimia est differentia. Hinc guttam unicam cum oceano toto quis rectius compararet, quàm omne mundi gaudium cum gaudio cœli etiam minimo. Res liquet, guttula enim maris & mare totum solo differunt quanto. Nam maris guttula ita multiplicari queunt, ut mare fiat: at verò mundi gaudia quantumcumque multiplicentur gaudium celeste nunquam æquabunt. 656. In Indice verò alio v. Sancti, cœlum require Sanctorum corporum dores, sensuum interiorum & exteriorum, futura in cœlis gaudia, *Spasim* hinc eo sine lege libellum Auctoris Cœlum.

GRATIA DEI.

Gratiæ divinæ & humanæ differentia, Quæ?

Diversissima hæc duo sunt, humana & divina gratia. Gratia enim divina celerrimè acquiri potest momento unico, præcationsculâ unicâ, gemitu ad Deum unico, argenti suspirio. Etiam & tantum gratiæ conceditur quantum petitur. Insuper stabilis & constans est, nec ullis certis terminis aut angustiis gratia divina concluditur. Alia in aulis est ratio pro sub ipsum etiam moriendi cessus accessio fieri potest ad gratiam, ut nunquam liceat dicere dum super est vita, plus ultra.

Gratiæ divinæ immensus valor.

Unica vel guttula divinæ gratiæ pretiosior est quàm totum pelagus humana. Rideret forsan non nemo si dicerem, Hæc gutta potabilis auri majoris est pretii quàm centum plaustra vini generosissimi. Eminentis certè conferetur dictum. At si de gratiâ divinâ sit sermo nimis certum est illius vel guttulam longè pretiosior esse quàm mille plaustra vini Cretici, Fœni, hoc est, humani favoris maximi, 510.

Gratiæ divinæ subtractio quantum malum?

Subtractâ Dei gratiâ in omne homo nefas statim ruit, scelera sceleribus auget, nequissima semper constantiâ quique labi potuit, à lapsu jam resurgere non potest. Caveat igitur omnis homo primam letalem culpam si meruat multas; subtractâ enim divinâ gratiâ, cujus ipsa prima mortalis labes est expultrix, jam neque & usque, & usque in verum semel præcipitatum diabolus ludibrio rapit miserabili. Cujus idem fuit olim Saul 807. & 668.

An homo possit scire se esse in gratiâ?

Resp. Negativè simpliciter. Cum enim principium gratiæ & ejus objectum sit ipse Deus, usque nobis sit ignotum, eâ de re certificari non possumus. Certificamur enim aliqua de re per principiorum cognitionem. Fieri tamen potest ex privilegio, scilicet per divinam revelationem, ut hoc resciamus. Deinde aliqua signa, ut sunt delectari in Deo, fastidire mundum & mundana, non esse sibi peccati conscientium, conjecturalem hæc de te ingerere possunt homini cognitionem.

Effectus verò gratiæ sunt quinque in nobis. 1. Ut anima sanetur, 2. ut homo bonum velit, 3. ut bonum efficaciter operetur, 4. ut in bono perseveret, 5. ut ad gloriam perveniat.

Gratiæ divisio hæc est ordinata, in gratiam facientem & gratiam datam. Prima datur ut homo Deo jungatur & conjungatur. Secunda, ut alter alteri cooperetur, ut ad Deum revocetur. Hoc verò donum dicitur *Gratiâ gratis data*, quia datur supra facultatem naturæ & supra meritum personæ. Excedit verò dignitate *Gratiâ gratiam facientem*, gratiam gratis datam, utpote cum hæc immediatè dirigat in ultimum finem. Illa verò ad quædam præparatoria ultimi finis. Gratiam verò in uno esse quàm in alio majorem Provenit ex parte subjecti; suscipit enim illud magis & minus, prout est ipsa à Deo facta præparatio. Quæ gratiarum diversitas exornat varietate Ecclesiæ, Verum ex parte objecti vna non est major in vno, quàm in altero; omnes enim ordinantur ad idem, id est, Deum infinitum.

At

Index Catechisticus.

An aliqua gratia gratis data consistat in sermone.

Ut quis efficaciter moneat, doceat, corrigat, loquatur, instruat intellectum, moveat affectum, animum inflectat Auditorum, ut audita adimpleant, opus est ei gratia hujus sermonis gratis data. Hæc enim fuit hujus gratiæ effectus. Ut enim sic loqui, ut à diversis audiat ad donum linguarum pertinet, sic & bene & recte sermo dicitur gratiam. Vide Auctorem hac de re late disputantem discursu satis Latino *Tom. 1. à fol. 672. usque 674.* Perficit quidem Rhetorica sermonem, modo naturali, at spiritus ille divinus excellentius & sublimius operatur. An verò hæc gratia sermonis, sapientiæ, scientiæ etiam alteri sexui muliebri, inquam, communis sit? Quid resolvam? Blandi plerique sunt sexus illius sermones & efficaces, affectum Auditorum quidem moventes; sed reverà rationem ipsam ipsiusque intellectum obtenebrantes, quam sermonum alludentem blanditiem ipsis subministrat natura, non verò hæc gratia. Sunt tamen mulieres aliquæ hæc gratia Spir. S. præditæ, non ut loquantur toti Ecclesiæ, sed privatim ad unum vel paucos familiariter loquendo, sic enim illis competit gratia hæc sermonis.

An aliqua sit gratia gratis data ad miracula facienda?

Est & hæc in Ecclesiâ Dei, ut nempe sermo prolatus fiat credibilis & confirmetur. Spiritus enim ille Sanctus sponsa suæ Ecclesiæ providit tam sapienter quam suffraganter in his, quæ ad salutem, ut sunt gratiæ gratis datae, sunt utilia; sicque per supernaturalis effectus, id est, miracula, ad aliquam supernaturalem, credendorum cognitionem ducitur homo. Miraculorum verò patrândi principium Deus est, non aliqua qualitas habitualis in animâ: ea enim se non extendit ad omnia supernaturalia quæ fieri possunt. Licet autem quædam à demone fiant, quæ licet nobis verâ sint miracula, reverà tamen ea miracula non sunt, cum naturalium causarum virtute fiant, vel omnino sint fantastica, quibus ludificatur homo, ut ei videatur aliquid quod reverà non est. An verò malus & improbus parare miraculum possit quis dubitet? Ad confirmationem veritatis fidei, quam malus etiam prædicat, invocando nomen Christi ea parare roget.

Gratiarum actio, quid sit?

Ex Auctore Gratiarum actio prima, nihil aliud est quam nisi secundum & alterius beneficii suavis petitio.

Gratiarum actio Deo debita, estque gratia.

Car putaris Christiani Deum statim sub ipsâ conditi orbis principia, creatiois beneficium, septimo quovis die venerationi esse voluit singulari gratiæque ejus diei memoria, ut Moyses asserit: his verbis: *Complevitque Deus die septimo opus suum quod fecerat: Et requievit die septimo ab universo opere quod paravit.* Nisi quod in sui laboris præmium fervidam gratiarum actionem gratiamque animum exigat. Ita similiter gubernationis divinæ ac conservacionis beneficium mensibus singulis restaurari jussit. 660.

Gratiarum actio est utilis.

Verbo veteri jactatur ferrum ferro acuitur, simile simili desectatur, donum dono honoratur, obsequium obsequio paratur, beneficium beneficium memoriâ elicitur. Hæc enim mutuis crescunt administrant. 660.

Est Sancta.

Ut primum è letali morbo revaluit, Rex *Ezechias*, amplissimam gratiarum actionem non verbis solum & scriptis consignavit. Rex *David* gratissimo quoties in Deum sequebatur affectu, præterita accepta beneficia semper ut præsentia decantans. Denique *Christus* ipse ab solutissimum virtutis specimen Gratiarum agendo Deo Patri suo frequentius velut voce præxit. 660.

Est necessaria.

Deus infinite bonus, & qui bonorum nostrorum non eget, hoc tamen pretium nostræ gratiarum actioni posuit, ut cor quasi pretio beneficia quodammodo exæquemus, & æquale aliquantulâ propotione reddamus æquali. Ita S. P. Aug. 660.

Omnibus Sanctis etiam in adversis familiarissima.

Nihil frequentius gentium ille Preco *Paulus* quam gratiarum actionis exercitium prædicavit. Nam hoc *Romanis*, *Corinthiis*, *Philippensis*, *Colossensis*, *Thessalonicensis*, contestè ingerit. Ita ex epistolis patet, quas scripsit. 661. Verum gratias agere etiam ipsis in adversis res maximi est momenti. Quemadmodum enim, alla carnis adeps meliori quam lixa est odori, ita & ipsa gratiarum actio longè certè pretiosior ab ipsis, qui diuturni doloris aut meroris ignibus, velut assantur, proveniens. Unde & Sanctorum plurimi non humanius quam canes habiti, instar tamen fidelissimorum canum, quo sæpius cedebantur hoc blandius se suo domino applicabant. Aliquos enunero S. *Jacobus*, S. *Laurentius*, S. *Theodorus*, *Raffinus*, *Aquilejensis*, *Noëmus*, *Iob*, *Tobias*. 53, 54, 56.

Deo gratias.

Homini Christiano nullæ voces crebrius ingeminandæ sunt quam hæc ipse: *Deo gratias, Benedixit Deus*, idque non quotidie semel, sed quotidie frequentius. Maxime statim atque aliquo nos Deus etiam vel mini-

mo honoravit beneficio: Deo enim gratias tardum est pæne nullam, Mora, dum agenda sunt gratiæ, omnisque procrastinatio est nociva. Nam dilatione quavis nimium insepescunt graties, velut ferulum bonum, sed jam frigidum. 660. Hoc igitur unum *Deo gratias* omni homini ad omnia usurpandum. Sed chæu! nos tam indociles semus, dum ut has voculas lentissimè capiamus. Quam verò Deus sic gratiam hominem colat vicissim docet exemplum. 53.

Vide plura lit. B. V. Beneficiorum dividorum memoria grata Deo.

GVLA, vitium capitale, describitur.

Gula tentatio omnium miserima.

Illud in tentationibus gula miserum est, nempe quod cum ea quotidie litigandum luctandumque sit cominus. E cæteris plurima licet lugere, & sæpe optimam loricam genus est, procul abesse. Ast longè alia ratio in Gula est. Quotidie comedere ac bibere debitumque tamen nunquam excedere, exactamque semper moderationem servare, nimium difficile. Gulosâ namque cupiditas & palliata necessitas tam vicinæ & valide tentationes sunt, ut ab eis sapientissimè vincantur plurimi. Quodque plerumque verum est, magis tentat & allicit. Ita diebus estivalibus plerumque major sentitur fames, & jejuniis verno magis sapiunt carnes. 703.

Gula geminæ proprietates: Incredulitas, & Inassuetudo.

Quos semel hoc gula jam infectis & circumplectitur virus, quamvis exemplorum, rationum, argumentorum vim iridet, sibi que soli sapit gulosus; sic quamvis abstinentiæ cum utilitas tum necessitas milleis quasi scribatur & conscribatur libris, & tot cathedris doceatur indies, exemplis demonstratur, & rationibus & argumentis evincatur, Nihilominus nec libris, nec Cathedris, nec exemplis, nec rationibus, imò nec ipsis experimentis *Incredula* sedit gula. Tam namque malè cautus est fur amor, ut pabulo vel subtrahendo vel paululum immutato mox valentiam aliquid decessurum vereatur. 270. Nec minus inassuetudinis aries gulosos quasi propugnat, gula suæ licentiæ ut fiat satis. Assuetudo enim hæc longa non prænderet, sed & cœnare, ad nos sibi devinctos tenet, ut quisquis jam contrarium suadet, hostis habeatur, vel novæ etiam scitæ promulgator sine ista, nam passim dicitur Monachis nos aliter alluevimus. 270.

Gula passim plures, quam gradus ex orbe tollit.

Utinam quotidiana quæ esseretur, hic loquerentur sanera; de plurimis namque eorum verissimè dicitur: Hic homo mortuus, & hic & ille, & iste, & iste, & etiam iste, diutius potuisset vivere, si potuisset parcius edere, & ut à potu magis temperare. O quantos, *Angeniâ* invenit hoc quæso altum capite, patinæ & pœcula in terram defodit! Innumeri possent longiore frui vitâ, si vellent breviorē pati mentem. Ridiculi nos homines, agrum cum nobis est corpus, vel maligniori aere, aut habitationi incommode, aut fatigationi nimis, imò libris & studiis (ut solent delicatuli illi in universitatibus passim studiosi) culpam in valetudinis inique impingimus. O castas inertum causas! Meniam, guttur tuum flagella, mi homo, & aërem flagellare cessa, unâ cum libris verâ ubi temperantia exsulque est gula, ibi certa est sanitas. 278.

NOTA.

GVLE SPECIES distinguuntur secundum has quinque conditiones: *Preproperè, laudè, nimis, ardentè, studiosè.* *Preproperè* ad tempus, *laudè* ad cæli substantiam, *nimis* ad quantitatem, *studiosè* ad qualitatem, *ardentè* ad modum spectat.

GVLE FILLÆ quinque: Ineptia, scurrilitas, immunditia, multiloquium, & hebetudo mentis circa intelligentiam.

Gula unâ cum comite sua libidine maximam orbis partem quotidianis lucris in suum censum redigit. Patet ab enumeratione 703. & alio Auctoris insigni & disertio discursu fol. 463.

Gulæ remedia.

Ad edomandam gulam hæc potissimum iuventus spectet & observet. Edendi enim appetentia in eâ cum sit vehemens, plerumque etiam solet esse dum facultas suppetit immoderata.

1. *Tempus.* Ne quid extra prandium & cœnam liberetur sine summa necessitate hoc si continuum.
2. *Modum.* Comedendo scilicet non tubercinati, bolos non raptim ingerere, & nimiam ad cibos aviditatem coercere. Novit enim homo temperans quantum cibi potuisse opus sit necessitati ac naturæ ut fiat satis. Quidquid igitur hos terminos egreditur id redundans & nimium censere eoque abstinere. Nam tam infalubre quam turpe est plus sibi ingerere quam capiat & stomachi sui non nosse mensuram. 703.
3. *Mensuram.*

HOMO.

Hominem quid distinguat à Bestiis.

Multa homini cum bestiis sunt communia, ut sunt inter reliqua voluptatum genera, voluptas gustus & tactus; at una homini est concessa notitia, quæ in aliis omnino sublunariis non reperitur. Næpe Dei, quæque proprie homo ab ipsis jumentis distinguitur. Hæc enim notitia facit hominem, cum, inquit Lactantius, divinitatis intellectus, quo discernimus

Index Catechisticus

ferimus & belluis, in homine solo reperitur. Quod igitur in homine major clariorque foret divinitatis, & Dei noticia, eo homo, major homo foret. Quare quique verus ut fit & magnus homo, conciones, scholas frequentes, Catechisticis interia admonitionibus, libellos pios consulatur hæc in ipso adaugeatur sacra noticia. Vbi enim hæc sola deest, Omnia mores sapiunt ferinos. 571.

Quandònam Homo sit miserimus.

¶ An forsitan dum ipsa podagra urénsque continua febris quem defixit lecto, vel dum eum lacronis ferina excipit manus? vel forsitan dum omnibus aut incendio aut diluvio exiit? Vnde Christiana Iuventus novisse, Mortalium qui miserissimi? Miserimus ille est, qui deserat ratione ab humana desecit indole. Vt enim perfectione suscepta optimum cunctorum animalium est homo, ita si alienus fiat à lege & à iudiciis, pessimum est omnium animalium, itaque impiissimum atque immatissimum est sine virtute ad libertatem libertatemque deteriorum. A recta autem desecit ratione peccare est. 571. & 668. Vid. verb. Peccatum in hoc Indice.

Quæ sit ista transmutatio Hominum in bestias?

Moralis hæc est metamorphosis, quæ & Priscis non fuit incognita. Hinc Comicus Adeon ait homines immutari ex amore, ut cognoscas eandem esse cui Mantuanus Vates accinit ad nostrum institutum appropinquat, sic canens:

Est pecus omnis amans dum pro ratione libido est,

Iudicium nunc temperat omne suo.

Quisquis enim videt sine lumine mentis & usum,

Est hominibus vultus ingeniumque feræ.

Est pecus & fallax hominum mentitur imago, &c.

Ventissimum & illud Tullii dictum: Sunt quidam homines, non re sed nomine. Confirmant & hæc miseram Metamorphosim, peccato fieri Sæpe Paginæ, sic David Psal. 48. v. 13. Eccl. c. 4. Paul. ad Philipp. c. 3. v. 18. 2. Apocalyp. 22. Luc. 13. Matih. 3. c. c. sol. 570.

Imago hominis in bestiam peccando transmutati fuit Nabuchodonosor.

Imaginem illam miseram Regis Nabuchodonosoris, cui cor ab humano commutatum, & corque ferinum datum fuit, Deus illorum omnium oculis opposuit, qui rapto salutari divini timoris freno scientes in malum ruunt. Nam etsi homo vitiosus sanum non ut bos comedat, ea tamen in ipso ejus animo intemperies est, ut illicitis sese mergat ut pecudes, Peccatum homo facit bestiam. 571.

Homo quomodo propriissimè dicatur Dei instrumentum?

Nihil magis veritati consonum dixerit unquam homo, quam instrumentum sum, animatum quidem sed vile, nisi divina me moveat dextera. Quis enim hominum in manu supremi illius opificis sunt, quem admodum malleus & lima in manu fabri, subula in furoris, rota in figuli, dolabra in arcularii, trulla in camentarii, alicia in fabri lignarii, acus & filum in sartoris, infurnibulum in pictoris, penicillum in pictoris, calamus in scribæ manu est. Nam non solum Deus, cuique rei perfectionem & animam adspirat, sed & ipsum velle nostrum ab ipso est. O homo bulla, quæ demum tua ergo est potentia? verbis quidem fateris hoc aliquid, at verbis & factis sapius negas, hinc illæ rugiæ voces: Hoc meo consilio confectum, hoc mea debetur industria, hoc meis viribus successum habuit felicem. Omnia fateamur quasi nos posse, dum nihil possumus. Hoc peccati, mi Christiane, ad te insigne sacrum dogma. Quanti referat innoxisse discepto bono experimento, ita voveo, 643.

HONOR, HONORVM TITVLI.

Quanta sit hoc ævo Titulorum honoris insolentia.

Ingens revera hac tempestate titulorum est insolentia & confusio; inclementis illi mirandis augens; jam enim imi subsellii viros, & strenuos, & nobiles, ac prænobiles, illustres, perillustres, gratiosos compellamus. Quo demum altitudinis humana titulorum & honorum insaturabilis aviditas peringat? D. Bernardi ævo licebat dicere Domine Papa, Tu bone lector de ceteris coniecta; & consule v. Ambitio in hoc nostræ indicæ Institutionis Christianæ.

Quæ sint Honorum insignia, per quos gradus, & quomodo ad honores nunc ascendatur Honorum, & quanta fuerit aviditas, quæque honorem quidam sero declinarunt brevi & compendioso discursu tradidit Auctor. 778.

HOSTIS.

Quinam sint hostes hominis?

Hostes hominis enumerat S. Pagina triplices, imminet enim cervicibus humanis jugiter & assidue, mundus, caro, Diabolus; ita docet & Auctor fol. 680. at quartum, ò Adolescentes, hostium ego genus addidero pace vestra; non major est hostis quam homo homini, dum ad peccandum invitat, Veraciter dixit ille, qui quis ille fuerit, Homo homini Demon; sed nunquam veraciter Demonis induit figuram, subitque officium, quam dum proximum à recto abducit. Incauta verò juvenus hac tempestate temporis dum sese fociare arbitratur amicos, sese sapius, consociat hosti. Hostes enim sunt veri, & non amici, petulea vitiosorum

adolescentum caterva, qui quosque ad seitos sibi confocios, suis cognos sese subdere legibus. Salutare accipite, Christiani Adolescentes, dogma Amicum hominem cole, sed usque ad aras; quamdiu nempe nil contra jus salve, quamdiu nihil, quod rationi aut conscientie adversatur, requirit; sin autem (etiamsi sint frater, soror, Herus, Pater, mater) quidquam postulent ipsum quod summum bonum lædit & conscientiam, hunc nec amicum, nec fratrem, nec sororem, nec Patrem, nec Matrem, vel hinc cura: His enim vicissim hostis sis, hostes enim veri sunt, qui ad peccandum invitant. 604. & 581.

HVMILITAS.

Quam ea sit grata Deo, estque signum Electorum.

¶ E veterum, quod mirum videri alicui posset, Philosophorum scholis, hæc una virtus exclusissima fuit. Socrates, Plato, Aristoteles, nec verbis eam nec factis docere noverant. De Temperantia, de fortitudine, de iustitia sublimiter & eruditè dissererunt. De Humilitate verò virtutum omnium Magistra & Matre minus scriverunt quam pueri puellæque nostræ. 801. Rationem reddo unicam: Humilitas, Electorum nota est, ut superbia reproborum. 328. & 329.

Humilitate obrinetur Sanctitas & Beatitudo.

Obtinendæ salutis & principium & medium, & finis est humilitas: sine humilitate enim nihil discitur, nihil retinetur, nihil proficitur. 35. suntque humilitas & sanctitas comites individui. 578.

Humilitate sternitur Isonum.

Humilitate stravit David Goliath; Humilitate & sternitur & vincitur Goliath infernalis potentissimè. Nullos diabolorum exercitus formidet quem Humilitatis regit lorica, testimonio sit quod memorant. 801.

Multi humiles videri voluit sine humilitate.

Quam multi in omni hominum etiam sacro cætu summissi, ac noto nomine humiles appellari voluit, & summisionem sui despicientiam caute pejus & angue oderunt. Humiliari, contemni, humana superbia omnino refugit, utque Cassianus inquit, volumus humilitatem Christi sine honoris mundani exercere jactura, & Christo cum hominum laude ac favore servire. In scholis (doctrinam exemplis confirmo) fit subinde ut Magister puerum virgas manu tenere, ceteroque loco stare jubeat, quod plurimis saepe grandius est supplicium, quam iisdem species percutei. In religiosorum hominum cætu Lectorem mentis unica subinde vocula Repeto plus excruciat, quam quisvis alius disciplinae rigos, quod luculentè indicium est superbiae. 13.

Post Theologicas virtutes & intellectuales & iusticiam legalem ponitur humilitas, ratione finis, quia facit hominem subjectum quantum ad omnia in ordinatione ad finem.

DE IUVNIO

INTERROGATIONES VARIE.

Jejunium an res sit nova, an verò antiqua?

Respon. Neg. Veronensis Antistes ac Martyr Zeno vir perinde Sanctus ac pius, anno Christiano ducentesimo, Gallieni Imperatoris ævo, non pauca scripsit. Inter genuina & certa viri scripta numeratur, *Sermo de quatuor temporum Jejunio*; ergo ante annos mille quadringentos jam è cathedra jejunium à trimeltri spatio repetendum promulgatur. 216.

Quid est jejunium.

Respond. Abstinètia est subtractio ciborum, quæ ratione gubernatur, nomen & dignitatem virtutis obtinet; jejunium verò est actus virtutis abstinètiæ, cum ad carnis macerationem, & mentis in Deum elevationem, ac culpæ expiationem assumitur. Ex D. Th. Aquin. 2. 2. q. 146. art. 1.

Abbas Ipricus Interrogatus is, quid est jejunium? Respon. Est frenum ad verius peccatum. 213.

Hieronymus Jejunium non solum est perfecta virtus, sed cæterarum virtutum fundamentum. 246.

Auctor. Jejunium est refectio unius diei una, cibus certi generis exclusus.

Definitionis Auctoris explicatio compendiosa.

Olim refectio illius hora fuit vespera. Ita Augustinus. A cæna hac vespertina transitum est ad horam pomeridianam tertiam, priscorum nonam, quæ consuetudo viguit ævo D. Tho. Aquin. Denique in horam undecimam sub meridiem, una hæc jejunii refectio, translata est; ita ut lex violari crederetur, si sine causâ notabiliter citius canetur. Navarus inter gradiores noxas, Auctor inter minores computat. Quod si ergo hospites sint dimittendi, aut destitutum iter urgeat, accelega cæna. 251. Refectio

Refectio hac nimica non potest esse vitiosa lauta nec copiosa.

Refectio hac non nimis potest esse lauta aut copiosa, nam qui uno prandio tantum vorant, quantum tribus viculis suffecerit, praecepto forsitan satisfaciunt, quia semel tantum edunt, sed praecepti finem neutquam attingunt. Augustini est sententia: Nihil prodest tota die longum duxille jejuniu, si postea ciborum suavitare vel nimietate anima obryatur. 252.

An non liceat ergo collatione in vocant sumere.

Certe nullo jure refectiuncula illa licita est: Nam, ex non suffragatur. Nam vera jejunii ratio, est semel in die comedere, sed sola, non adeo prica, recepta tamen consuetudine. 253.

Refectiuncula illa qualis est quantae esse possit?

Hic certe aliquid agere certi praescribi potest. Theologi omnes ad loci consuetudinem nos ducunt. Quod si res ad libellam examinanda sit, ajo panem trium aut quatuor unciarum qui fere crucigero venditur in collationem hanc canulanda adhiberi posse, 253, velci quidem bellariis licet & aliis, dummodo partum scindatur, sed certe non expedit, qui potest capere capiat. 254.

Qui cibi sint venis in die jejunii?

Jejunii dies ante omnia excludit carnes & quod carnis aded affine, pecudum intestina, ovium pedes, & exta vitulorum, capita omnis generis altilia, & quidquid in carnis confum est.

Quid de lacte, de ovis, caseo, butyro, &c.

Ajo certum hac olim fuisse vetita, nam carni valde sunt affinia. Nam in religiosis familiis praesertim caseus & ova, nisi agris, non permittuntur, tunc consuetudini licite serviendum. 255.

Quam sint a jejunio exempti?

Primus, qui aetatis annu 21. primum necdum expleverunt. Mireris forsitan non annum 20. potius quam 21. locatum esse terminum; Rationem damus brevem: Ecclesia septem annu triplex attendit, infantia, Adolescentia, Juvenis. Triplici hoc septennio plus cibi permittitur non alendo tantum, sed & augendo corpori: Monet tamen recte D. Tho. & una cum illo Theologi, ut quavis hebdomade bis terve jejunent, ne postea cum jejunandum erit, illis nimis sit durum ac difficile. 248.

An non liceat petere dispensationem a jejunio.

Secundo Opifices, qui mantariis laboribus familiam alunt, quibus non annumerantur pictores, tonfores, scribae, & artopes, annuuntur vero iis, qui iter pedibus conficiunt, qui equo vehunt, si tamen sit necessarium; nam non oportet abarrbare Deum. 248.

An jejunium sit praeceptum.

Tertio infirmi, in quam tribum referuntur praegnantes, puerpera, nutrices corporalescentes, sed & hic bona fide agendum est.

Quarto Impotentes, in qua classe sunt homines fortunae tenuis mendicis, pauperes, qui victum praeparant aut vagum habent, offam & olus in caenam & prandium. Ergo etiam caenent, nam bis adeo parce comesse minus gratum est carni, quam semel jejunare. 248.

Est praeceptum Dei, naturae, ac Ecclesiae. In lege namque prica praecepti Deus statit mensibus ac diebus genium fraudare. Levit. 16. v. 29. De natura praecepto constat inde, quod quandoque carnis blandimenta, illa demonis suggestiones, illa peccandi pericula urgent, ut modus vix appareat evadendi; Tunc ajunt Theologi naturae lege obligamur jejunii simili armaturae resistere. De praecepto Ecclesiae nullum est dubium, quia Theologorum omnium effatum est, Quadragesimalis jejunii legem omnium nationibus omnibusque saeculis fuisse constitutam.

Plura aliaravagq; jejunii exempla v. in libello Auctoris de jejunio.

Nomen IESU venerabile.

Hoc saluiferum ac venerabile nomen & pectore clausum, & ore promptum homo gerat Christus ianus. Hoc certe nomen potenti simu quavis in necessitate positus, reverentialiter pronuntiatum, est auxilio presentissimo. Imo Patres prisca hoc unico pane nomine Idololatrias Dei veri effecere cultores. 633.

Ingratitudinis, detestabile vitium.

Animi ingrati paradigma inigne habet Auctor sol. 512. Gratiae certe beneficia non secuta beneficiorum omnium fontes exhauriunt: verum desidia humana, ne dicam malitia, hac in re saepe maxima, nullum vitium frequentius quam ingrati animi. Mille in nos iterumque mille congeruntur beneficia vix gratias de uno referimus. Dixertis, sed forsitan dies toti inter gratiarum actiones expendendi non dico totis diebus submittenda humi genua, attollendas caelo manus, laudes divinas voce decantandas, sed hoc aio crebrius de die, iteratis vicibus, & quam potest saepissime gratias Deo tribuendas esse his vocibus, Gratias tibi ago Deus, gratias ago, laudabile certe ac debitum Deo exercitium. 660. & 418.

Ingratitudo an sit semper peccatum & quale?

Semper est ingratitude peccatum, quia virtuti honestatis repugnat, siccitit que sola si non possit volumus. Opponiturq; gratitudini speciali virtuti, non tamen sem-

per est mortale, Nam beneficium non cognoscere vel non laudare per seiam omisiosionem non est mortale.

Inimico ignoscendum ex toto corde.

Fidem Christo, veniam debemus inimico, & hoc iusticie Christianae pars est; non enim dimittendi tantum potestatem habemus, sed & impolitam necessitatem. Praecipit vox est: Non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies, hoc est, quadringentes nonaginta vicibus, ait Ambrosius, ut toties peccanti in die fratri dimitteret quoties ipse peccator non posset. Ne autem, inquit S. P. Augustinus, lingua dicas, Ignosce; corde differas, vocem tuam audit homo, conscientiam tuam Deus inspicit. Melius est ut non clames ore, & dimitras corde, quam ut blandus sis ore, corde crudelis. Videte ne recusetis loquentem. Sunt certe qui injuriam haecenus condonent, ut eum non vindicent, saepe tamen exprobrant; sunt alii, qui quidem sileant, nihilominus manet alta mente repositum, quod in gratia illorum sit commissum. Indulgencia mala, quia non plena. 401. Observate Christiani, vocem Domini: De cordibus vestris, Imperfecta nulla potest esse ignoscentia.

Emolumenta varia e venia inimicis data. 400. Exempla & historia eorum qui veniam inimicis debere facile. Inimici nostri considerandi ut Dei instrumenta. 350.

Tolerandi injurias recta methodus.

Malorum poenaltium nihil uspiam est, quod auctorem non habet Deum, Cur ergo cuncta patienti non excipimus manu? Verum ut in multis, ita & in calamitatibus & injuriarum tolerantia hallucinamus, dum scilicet causas secundas, ut in scholis loquimur, curiosissime attendimus; causam vero primam non consideramus. En pulchrum Davidis injuriis laesit documentum: Sinite illum ut maledicat, Dominus enim praecepit ei, ut malediceret David. Documentum certo multo potentissimum ad sedandam animam ad versus omnes injurias, non ut caenas in lapidem immisissam, sed in immitterem reflectendi oculi: ille autem cum sit iustus vindex Deus, cur in hominem se vitms, 609. 536. 509

Invidia Capitale vitium.

N on errant Senarii veteres, Invidia morbus omnium gravissimus Felicitas summa invidere nemini.

Vitium labe illa Invidiae per orbem vulgatissima est, peccatum tamen grande proflus, atque, ut Chrysostomus sentit, inexcusabile, in Dei leges praecipue in charitatem acie directa pugnant, divinum spiritum illi quoque gratiam oppugnans; tanquam si Deus in dividendis muneribus suis errasset. In orbe gratiora non fuerit mala quam Adam lapsus & Christi excessus, acerba mortis, utrumque ab invidia ortum. De primo ipsa Sapientia testatur: Invidia Diaboli mors intravit in orbem terrarum. De altero Marthaeus loquitur: Sciebat quid per invidiam irasidisset eum. Plura vido 498. 581. 497. De invidia enim disserere non magna est curis, semper enim vel copiosissime dicenti superest quod dicat. Non immerito dixit S. P. Augustinus: Duobus malis praest Diabolus, superbia & invidencia. DEFINITIO INVIDIAE. Invidia est dolor ex alieno bono, ex alieno malo gaudium. Socrati: Vlcus anima quod nunquam non supparat.

- Vesunius Vates, Invidus alternis macre fiti rebis optimis, Invidia Siculi non invenire Tyranni Tormentum majus, Germanorum verus Proverbium, Invidia in oculis nascitur, In Monasteriis educatur, In Xenodochiis moritur.

Apologus de invidia ingeniosus.

Fortuna & invidia manibus lignis sunt colligatae, veluti duae vulgati corporis femella. Invidia nimium oculata, Fortuna nihil, quia caeca: Mirabile par mulierum nozarum, sed prudenter una vincit, nam caeca est oculato duce. 498.

Om fortuna perit nec livor ullus erit.

Invidia ex genere suo peccatum est mortale, quia contrariatur charitati in objecto, secus vero si sit primi tantum motus in sensu, estque vitium capitale & mater harum filiarum, nempe susurrationis, detractationis exultationis in adversis, & afflictionis in prosperis.

Ira vitium Capitale efferum, cui non resistendum, sed cedendum.

Ut conceptum ignem materia lignea siccata non facile remittit, ita succensa semel ira mens iracundi nescit silere, nullaque concepta in coeerceri potest, Vitium directe ratione oppugnans & vitium. Non sunt enim potestate fatales parce majores quam Temulentia & Iracundia, 671. Quam rari qui tangi & silere possunt in orbe. 655. Plerique canis iracundi sunt moribus. Quare homini Christiano in omni murra & domestica societate iracundo & iracundus non cedat nisi velit tergiverfando, ut animi pax & tranquillitas ab eo recedat. Prudentis est declinare ictus & minantibus plagis se subducere, & non respondere tonanti. At affect jam sese praxis habet plagis nos exponimus volentes, & uti olim discurrentibus lupercis gravida lese offerebant verberandas, ira nos amamus verbera & cadi volumus, nullo verbulo dantes veniam; hoc, o Christiani, non est declinare ictus, sed ultra se ingerere. Bernardi sentia bona conscientia praclare plurima silentio refuta.

Index Catechisticus.

S. MARIA.

Quibus D. Virgo non succurrat?

Plurimi Adolescentum & Puellarum sunt Sanctissimæ Virginis cultores, & rectè, Cultum hunc commendant, quæ in priori indice catechistico, & indice terçum annotavi; hic aliud annotandum breviter ducet. Scilicet, quod nemo speret filium se permanens, aut Juvus Matris, nisi & ipse permaneat amator & cultor puritatis. Pulchra est hæc virgo, ut luna, nec amare potest libidinè foribus maculatos. Q. Metellus, Valerio teste, Urbanus Prætor, Verilio juveni, quod vitam impuram ageret, bonorum possessionem secundum testamenti tabulas non dedit, ne aut motes illius approbaret, qui fortunæ suas in stabulum contaminatum projecerat, aut ne illi tanquam integro civi jura redderet, qui se ab omni honestitate genere abruerat. Si tantam honestati reverentiam habet Idololatæ ut lascivio juveni paternam hereditatem jure negent, nil profectò hæreditatis speret à Virgine Virginæ, qui præmortui pudoris homo & puritatis osor libidine vitam inquinat. Impurus odit & areet hæc Virgo. Vis igitur Virginem tuo bono colere, cole castitatem. *Vid. fol. 410. & plura in Indice Rerum & lege fol. Tom. 2. 409.*

Meditationis piæ Exercitium.

Meditationis exercitium si pluribus esset pervulgatum & familiare conjunctiore cum Deo forent homines. Quam sit illud necessarium breviter trado. Philosophum stylo. Nihil est volitum quin sit præcongnitum. Amare possumus quæ nunquam vidimus, sed non quæ nunquam cognovimus, meditandò autem in rerum cognitionem devenimus. 120.

Quid est Meditatio? Est attenda divinatorum cogitatio, quæ varios voluntatis affectus miscet. 118.

Quæ necessaria meditationi? Ad meditationem rectè peragendam memoria, intellectus, voluntas, operam necesse est ut conferant.

Quot sunt meditationis genera. Duo sunt meditanda genera. 1. est quod alter alterum docere non potest. 2. quod cujusvis status hominibus expositum est.

Qui sunt meditationis fructus? Meditationis fructus sunt varii, & testimoniis confirmantur. 119. 120.

An qui legere non potest, meditari possit? Meditationis exercitium cuius potest esse familiare, etiam iis qui legere litteras nesciunt, imò verula una ferventior potest esse in rebus divinis dum meditari novit, quam vir doctissimus ferventer orando. 119.

Operæ misericordiæ.

S. P. Augustinus ea facit femini simillima. 202. Sunt et onera Christi secundum D. Bernardum. 409. à nobis portanda ut ille nostra tulit.

Misericordia & Charitas, quomodo distinguantur?

Charitas & misericordia sunt distinctæ virtutes. Amicitia porro & Charitas aut patres accipiunt, aut patres faciunt: Misericordia verò excellentiam habet, quæ inferiorem respicit quem subleat. Charitas hominem quæ bonum, misericordia quæ miserum complectitur. Est enim misericors quasi Deus miserum, quem juvat. Quæ quidam in page charitas, elur inferior misericordiæ cedit, illique dat primas. 204.

MVNDI insignis descriptio ad longum fol. 491.

N.

Necessitas vestenda in rationem.

ARS magna est nec minus necessaria oblata quævis in consilium flectere & necessitatem in rationem ertere. Frequenter in adversis quid animi pars inferior sensilis velit, quamque sese intorqueat, quam trepidet ac paveat, signis, voce, monstramus, & pandimus; Vtinam & palam faceremus quam poterent & appetitiones, & motus animales atque sensibiles gubernemus! quod sit dum ipsa necessitas in rationem vertitur, & oblata quovis æstu acerbo in hilare flectuntur consilium & necessitas, ipsa ancillatur rationi. Sed hæc arte pauci insignes, aliquos recitat Auctor fol. 655. hujus doctrinæ potentissimos.

Negotiorum confusa moles, nociva piis quibusvis exercitiis.

Suum omnibus Christiani tribuendum est tempus, subinde nimii labores tam noxii quam nulli sunt. Negotia igitur quævis sic tractanda sunt prout nos divinus Paulus instruit. Hoc itaque dico fratres, tempus brevis est, reliquum est ut qui utantur hoc mundo tanquam non utantur, & qui emant tanquam non possidentes. Homines Christiani ejusmodi *πονηροὶ εἰς εὐαγγέλιον* & omnia agentes, quod Dominus suæ quondam dixit hospitiæ: *Martha, Martha, sollicita es & turbaris erga plurima, porro unum est necessarium, finem scilicet sibi præstitutum assequi, & per Dei laudes ad Deum ascendere, cuncta negotia sic sunt homini Christiano tractanda, munia sic obeunda, ut Deo obsequium debitum non subtrahas, & beatam æternitatem perdas. 75.*

Nobilitas quotuplex, quæ vera?

In quavis societate humanâ insolebant eriguntque cristas sanguine non animo, dum eas erigunt nobiles, suosque cœtaneos, vel scholares, vel domesticos despiciunt, tanquam si ipsi de longe meliori luto à Deo forent confecti. Gregorius Nazianzenus triplicem dum statuit nobilitatem, veram unicam tantum agnoscit. *Primum* suam superne trahit originem, ad imaginem quippe divinam conditi sumus, omnes, quæ per æquationem nobiles sumus omnes. *Alteram* præcū sanguinem & claros præfert natales; At hæc nobilitas uti suam habet ortum, ita suam nec ignorat occasum. *Tertiam*, quam virtus parit & eruditio; vulgarè enim phrasid dicitur: Homo nobilis est, aut quia ingenti nobilitate, iudicii maturi, memoriæ excellentis, aut quia bene institutus, optimè moratus, insigniter doctus, eximie sedatus, attemperare gnatus. Et hæc vera nobilitas est, plusque aliis scire, auctiorem doctrinam comparare, sanctius, ad virtutis leges vivere, hoc verum erit nobilem. 602.

O.

Oblivio.

Obliviosorum & Ingratorum ubique seges maxima. Homo ipsa certe oblivio, ita sacra pagina. Protoplastus enim nostre triplex nomen habet, *Adam, Enos, Homo.* Interrogavit verò quondam Jobus. *Quid est homo ut immaculatus sit?* sed hæc interrogatio Hebræum Idioma sic efficit: *Quis est Enos? hoc est obliviosus.* Quam non claram, experientia quotidiana confirmat, nam hoc etiamnum assidue agimus, ut obliviosus simus. Eo ipso die, eâ ipsâ horâ, quæ emendationem vitæ spondemus, spondimus, obliviscimur. Quæ certe oblivio Mater est ingratitude & sanctioris vitæ lapsus maxima, 513.

Oblivionis stirps & familia.

Oblivionis Mater Negligentia, Oblivionis verò Baculus est Pater, Ingratitudinis Patens oblivio, 512.

Obscena omnia & spurca fugienda.

Quod carnem sapit, Christiani, picis instar adhæret, inquinat, verbis & cogitationibus se miscet, inficitque omnia, unicus lubinde nutus oculi venenat hominem. Si orbis olim adversus Deum succlamasset: Cur celo submergis conditum? Cur regem animantium hominem tam infami damnas supplicio? Cur tam diu benignus non parcis diutius? unicum tantum rationum omnium quod est compendium dedisset responsum, nempe, quia caro est. Sæpe nos libidines nostras specioso nomine humanæ fragilitatis præteximus, maximamque continentie difficultatem objicimus; quæ quidem speciosè dici possunt; Nec enim laus vitis color, deest. Interim vociferantur SS. Page orbem abolitum, homines extinctos, quia caro fuerunt: summè enim displicet Deo hominem ratione præditum non ad rationis, sed ad carnis dictamen plerique omnia facere. Cave, mi Christiane, ripam fluminis, cave quiddid carnem & libidinem oletus est, foetor est, turpitudò est, cœnum est, cetera animi pestis est. 485.

Obsceni Poætæ non legendi.

P. Ovidius Naso in Elegis primus Poætaram felicissimus, qui de seipso falsus: *Quidquid conabar dicere versus erat.* Amatorem suam aliorumque poetarum procul ab omnibus esse jubet. *Teneris ne tange Poætæ: submone dotes impius ipse meas.* Millies hoc inculcandum, & præceptores, scholaribus; Doctrinæ præstare quam verecundie jacturam facere. Et quamvis reverè nulla penitus doctrinæ fiat jactura, cum lascivas, seu Poætaram, seu quorumcunque aliorum, sordes, non lambimus, ista tamen si legant, non doctiorem quemquam facient aut reddent, sed nequiores; ista si omittant, non proinde rudiores, sed verecundiores, sanctioresque mægebunt. Quid obsecro eruditionem in simeto querimus? Nimis supra se præceps in vitium ruit natura: Quid opus hoc impulsu? Submovere eas impudicitie faces; hæc omnia impietatum & vitiorum fomenta jubete è scholis, cubiculis, & ubivis locorum exulare. Arbitros Madaurense (nostis quos nosem) venenorum officinas, pestes ipsi sumas excitate, fugite, & fugere jubete. 782. *Vide Tom. 1. 325.*

Obtrectator audiendus aure surdâ.

Quare Christiani sic vos examinant obtrectatorum verba? cur leniter vel læsi patientiam omnem in furorem vertimus? Sermones obtrectatorum omnes velle resellere, est seipsum perperosè lædere. Plerumque enim hæc dicta tantò latius serpunt, quanto contentiosius refutantur. Si quis igitur nuntiavit: Nemo fida huic homini, non is est qui puratur esse; hæc atque hæc familiaria sibi habet vitia, foris nitet, & in cure alius est. (Quam crebra talia sunt in orbe epistolia) sed ad horum tenorem nolite expavescere. Si quis indicaverit quendam tibi maledicere, nec refuta, quæ dicta sunt, sed responde, eum nescisse cetera tua vitia; eum alioqui non illa sola fuisse dicturum, Qui sic sapit, sicque loquitur, hominis Christiani, non scorpionis comparat se habere genium: Irtactus enim scorpio acum virosam continet, contactus caudâ quamprimùm ferit: ita plurimi silent non læsi, at si verbulo, hinc simillimè nuntiatis saluentur ignes vomunt & venena ut scorpio. 19.

Occasionis

Index Catechisticus.

5. Post bonum quadruplex postularum, jam triplex malum deprecatur. Peccatum omnium malorum summum est, ideo ante omnia liberari ab eo cupimus. Nemo autem quantumvis sanctus, sine quotidianis peccatis hanc vitam ducit: in quovis vero peccato tria sunt, *Alius peccati* qui transit; *Macula*, quae remanet; *poena*, quae debetur. Hinc peccatum nominatur *debitum*; Peccatores vero *Debitores*: Tum etiam, quia satisfactionis debitorem se constituit, qui Deo injuriam facit; Deinde cum utriusque commissa sint natura & gratiae talenta, in quae ea negligunt *debitores* sunt, lucri non acquiriti & census non redditi. Quando igitur solvendo non sumus, miseri debitores divinam recte misericordiam imploramus, quae debita condonet. Sed arduissima conditione, ut qui à majore petit veniam offensionum graviorum, minorum ipse tribuat aequali.
6. Rogamus ne Deus permittat nos ullà tentatione vinci. Duplex autem tentationis genus est. *Primum* cum experimentum nostri sumitur, ut ea, quae praeiudici sumus, innotescat virtus. Istud hic non refugimus, & hoc tentationis genere Deus nos tentat. *Alterum* tentationis genus est, cum virtus nostra exploratur, ut ea laesactetur, & nos ad peccandum pertrahamur, quae tentatione nos tentant hostes Dei, quaeque ratione ipsa tentatio est ad peccatum sollicitatio, atque hanc deprecamur. Summa ergo petitionis est, ut suis Deus nos auxiliis confirmet erigatque, ne ulli tentationi vel consentiamus accepti, vel cedamus ad illi.
7. Cum vero innumera sint vitia nostrae malae, puta tentationes, ærumnae, afflictiones, calamitates, miseriae, & quia hæc modò ad peccatum sollicitant, modò virtutem oppugnant, non male desideramus ab eis liberari; in primis à peccato, quod summum est malum, atque si res ad vivum refectur, unicum & solum est malum. Deinde à Diaboli & malorum hominum petimus subduci insidiis. A diabolo petimus liberari non solum ut non superet, sed nec ut infestet. Denique hic rogamus, ut ab omnibus tam corporis quam animi, tam exterioribus quam interioribus malis reddamur liberi.

Nota.

Sicut verò præmittitur his petitionibus Præfatio, hæc scilicet *Pater noster, qui es in calis*, quæ Dei cum bonitatem, tum potentiam laudamus; *Bonitatem*, dicendo & nominando eum, *Paragonis*, Potentiam addendo, *qui es in calis*. Additur & Epilogus, sive clausula, *Amen*. Quam clausulam S. Hieronymus Orationis Dominicae signaculum appellat; Nec est aliud quam optantis votum, ut ita fiat, quo sinceritatem ardoremque nostri desiderii exprimimus, perinde ac si dicamus, *Tua bonitas Pater efficere dignetur, ut quod ardentibus votis petimus, impetremus*. *Lege à fol. 152. usque 155.*

Differentia inter Orationem, Observationem, Petitionem, & Gratiarum actionem.

- Oratio*, est animi ad Deum elevatio, quo quidem modo ad Deum accedimus.
- Observatio*, est quæ precibus nostris vim & pondus ad impetrandum addimus, quod ipsa Dei bonitas est, & promeritorum filii in finibus thesaurus, v. g. *duo oramus Per Nativitatem tuam Iesu, &c.*
- Petitio*, Est quæ victum, valetudinem, sapientiam, & alias à Deo virtutes petimus.
- Gratiarum actio* est, quæ nos Deo memores & gratos sistimus ob accepta ab eo beneficia, quæ una res nostras preces plurimum commendat. 651.

Hinc jam nunc emergat ex dictis omnibus. Quæstio unica: Quænam nempe inter infinitas Orationes & præciantunculas optima & excellentissima sit Oratio? Verbo responderi potest, Oratio Dominica omnibus aliis orandi formis præstat, ac proinde schemata hoc subiecto latius tantæ Orationis dignitatem & auctoritatem compendio trado:

- Primo*, *Auctoritate*, ipsa enim eam sapientia & veritas præscriperunt.
- Secundo*, *Ordine*, Nam primò ea petuntur, quæ Dei gloriam; deinde, illa quæ animi salutem; tertio, quæ bonum corporis spectant.
- Tertio*, *Brevitate*, Nam si rerum petendarum multitudinem & magnitudinem expendas brevior esse non poterat.
- Quarto*, *Perfectione*, Nam, ut Augustinus loquitur, omnia hæc oratio Dominica continet & concludit oratio: quidquid nempe aliis in omnibus continetur.
- Quinto*, *Efficacitate*, Deum Patrem utpote nihil magis moverit, quam oratio filii, nec quisquam melius noverit quam filius quæ apud Patrem efficacior sit oratio.

Oratio Dominica an nissat omnibus orationibus,

Sexio,

Necessitate, Nam sacra consilia docent non licere homini Christiano orationem Dominicam aut memoriam non tenere, aut non intelligere, aut non frequentare.

Plura alia vide spersem in libello Rhetorica celesti, ubi dicta & dogmata hæc schemate tradita, variis in locis exornantur & confirmantur Historiis, Exemplis, Apologis.

Otium.

Teste S. Ignatio Loiola, vitiatorum omnium origo. Qui legem hanc auream suæ interfecerit Regule. Estque quadragesima quarta. Omnes, inquit, quamdiu corpore bene valent, in spiritualibus vel exterioribus rebus habeant in quo occupentur, ne otium malorum omnium Originem, quoad ejus fieri possit domi solæ locum habeat. Cujus Paterni moniti quam sit S. Societas hoc ævo observans nemo non nescit, & recte: nam ubi feræ & cessatio, ubi desidia & iners otium, ubi claudicant omnia, labat disciplina, languent studia, silentium exulat, perstreperunt colloquia, urgent symposia, somnus imperat, Diabolus triumphat, nullamque res bene gerit, cum nihil agit, 728. Otium, mi Christiane, vitia, & multa simul jugulasti vitia.

Otio cognata duo vitia.

Ad otium spectant cognata duo vitia, quorum primum est, *Intemperans formosus*. Quies corporis permitienda quidem, sed moderata; Operum namque pabulum est pigritiæ in multam lucem stertere: nec præclarum quisquam expectet aliquis ab homine somni amante. Alterum quod otio favet *Neglectus ordo & confusio* est. In re namque familiaris administranda non pulchrum tantum, sed & necessarium suo quævis stato fieri tempore: statæ sint horæ, quibus surgendum, & cubitum eundem, quibus prandendum & cenandum, quibus & laborandum & orandum; ubi ordo verò exulat, subintrat paupertas & miseria, commigrant honor & divitiæ. 74.

P. PARADISVS.

Quæ sint Paradisi Claves.

- Paradisi Claves sunt tres.*
1. Accusatio sui.
 2. Resignatio sui.
 3. Perseverans patientia.

Singula explico suo elogio compendiosè.

Accusatio sui humilis.

Uitatissimum humanæ gentis vitium est, audendo peccatum committere, commissum, negando abeondere, convictum, defendendo excusare. Quid hoc aliud est quam calum sibi obferare, quod non nisi clave humilis accusationis referatur? A quâ humilis etiam accusatio diabolum multos deterret ipsa sola erubescencia. Nam hoc ævo ut & omni semper ævo perierunt, quot percutit æternum, solo pudore? Poterant & possunt æternum vivere una confessione, à quâ pudor noxius eos abstraxit. *Vide verb. Confessio in utriusque Tomi Indice.*

Resignatio sui.

Alterâ Paradisi Clavis est resignatio sui in manus Dei ad præmium & supplicium, eoque major hæc est resignatio quò major est fiducia.

Perseverans Patientia.

Chrystostomo enim teste crux ipsa Paradisi clavis, & non nisi crucifixo Paradiso promittitur, qui ergo crucis est socius & Paradisi erit. *Vide à fol. 404. usque 406.*

Patientia.

Optimè Prisci: *Vir bonus non querit quidnam patiat, sed quam bene. Multa vii trophaea erexit plura sed patientia.*

Patientiæ namque prohibetur Ita, restringuntur animi motus, petulantia manus comprimuntur, lingua venenit eximitur. Tibus ad eam gradibus pervenitur. Primo nomen *Patienter*, alteri *libenter*, tertio *hilariter*, explico singulos. Primus patientiæ gradus est *Patienter*, seu velle potius pati quam peccare; *Egrotare malle quam magos consulere*. Atque ita qui non murmurat, sed qui miseris dat manus hic in primo patientiæ gradu consistit. *Libenter* verò cum quis patitur, id est, cum ad adversa perferenda prompto est animo, omnique se immisso aptat oneri consistit in secundo. Qui verò *hilariter*, id est, adversis quasi cupit fatigari, eaque cum gratiarum actione velut donum è celo admittit, ille in tertio & perfectissimo jam consistit gradu. Dicta Sacra Historia Auctor Tom. 1. 841. Vbi & varia referuntur patientiæ exempla.

Adimus

- 6. Oppugnare amicos, inimicos verò applaudere. Voluntati & contumaci iudicio proprio stare & spiritualibus Magistris suis non credere, hoc est Amicos oppugnare, inimicis applaudere; & hoc spiritualium filiarum frequens & pervulgatum est vitium.
- 7. Cum hoste velle congregi, & cominus pugnare, qui eminus est vincendus. Saepe enim accipit hostis è vicinia vires. Talis est libidinis tentatio, quæ rectus fugam quam confectam manè & collato pede superatur.
- 8. Hostem jugulari nolle dum parvulus & invalidus est. Tentatio enim antequam invalecat, & priusquam in colubrum grandem exerceat enervanda est.
- 9. Armis pugnare similibus cum pugnandum esset contrariis, disparibus armis pugnandum est. Nec odium contra odium, garrulitas contra garrulitatem, convitium ad verfus convitium reponenda sunt; sed amore odium, garrulitas taciturnitate, convitium fausta precatione oppugnandum.
- 10. In eo hoste debellando frustra se fatigare, qui debellari potest sine labore. Melior enim est patiens vim fortis, & injuriolus patiendo citius vincitur quam repugnando. Injurius est imitari quis est tibi, tu ac te fatiga, sed causam tuam Deo committe.
- 11. Fugiendo velle hostem vincere, qui pugnam vincendus est statim. Cujus generis sunt adversa & incommoda omnia. His vix patientia non cedit, nec ea vincit fugiendo, sed ferendo, & pedem cum illis conferendo.
- 12. Hostem suum ad suum exitium & interitum juvare. Sic quis diabolum juvat, cum ad foveam, Christiane, quod præcipiteris properas. Fovea profunda est meretrix, & puteus angustus aliena.

Repellere statim malas cogitationes; Cogitando Incertum mortis diem. Incertum mortis diem. Judicii Dei severitatem. Penitentiam inferni acerbitatem.

Atma Christiani militis. Frequens peccatorum confessio. Lectio & meditatio sacre Scripturæ. Frequens ac diligens auditio verbi Dei. Frequens oratio potissimum mentalis.

Hæc sunt Christiani Tironis arma, quibus se in pugna spirituali armatum inimico infernali, ceterisque hostibus rursus sistet; ab incuria tamen arate ulum horum armorum perdiscent.

Pecunia est metropolis omnis malitiæ.

Sapientissimus quondam ita affatus est Bias & quam veraciter: Amor enim ille nummos ubi juventutem, & usamqueque Christianum possederit, jam non ab uno, sed à pluribus obsidetur diabolis; audetque jam cuncta ad quæ paulo ante exhorruerat erubescens. Quid sceleris enim non patitur amore pecuniæ? ab hac una radice omnis generis vafriamta, impostura, fraudes, in justitiæ pullulant. Quod & sapienter confirmat Timon, dum inquit: Duo sunt malorum elementa, inexplabilis nempe opum cupiditas, & gloriæ appetentia. Nec minus eruditè canit Venustus ac verè:

Perdidit arma, ipsum virtutis deseruit, qui Semper in aucta festinat, & obruitur re.

Subscribi dicitis sanctus Pater Augustinus: Extirpa ergo cupiditatem & planta charitatem: sicut enim radix omnium malorum est cupiditas, ita radix omnium bonorum est charitas. S. Chrysostomus: Amor pecuniæ cæcitas animæ. Siraides denique: Nihil est iniquius quam amare pecuniam, hic enim & animam suam venalem habet. Verum cum tam vehemens quam vulgata sit tentatio pecuniæ cupiditas, ea tamen major erit, si in ipsa juventute non supprimatur. Igitur & hic principiis obstandum. 704. & 92.

Perseverantiam amat in virtute Deus.

Perseverantiam & constantiam in omni honesto amat Deus, ut pote quæ virtutis sit perfectio & corona. Res certissima. Omnem tamen eo sine rerum naturam consideremus: Quid juvat artificium discere, non tamen ita perdiscere, ut artis specimen possis edere? Quid cursurâ certas; si prius consistas quam ad metam pervenias? Quid patientiæ, quid tolerantia, temperantiæ, aliudve virtutis gymnasium frequentas, si discendi constantiam non cogitas? nihil hic agit, qui in dies complures aut hebdomades vel menses sub ferula virtutum triverit, si demum in impatientiam erumpens dicat: Sat liu discipulus fui. Incausum incipiunt, quia cæpta non perficiunt. Consummatum est ultima omnium in scholâ virtutum prelectio est, qui hanc non didicit non coronabitur. 50.

Perseverantiæ & constantiæ discrimen.

Theologorum antesignanus Thomas Aquinas inter perseverantiam & constantiam discrimen assignat. Virtus perseverantiæ propriè, inquit, facit persistere hominem in bono contra difficultatem, quæ provenit ex ipsa diuturnitate actus. Constantia autem facit firmiter persistere in bono contra difficultatem, quæ provenit ex quibuscunque aliis exterioribus impedimentis, quo in genere cum patientiâ maxime convenit. 584.

Hæc omnium virtutum est fundamentum, primaque ac præcipua virtus in scholastico, ad eoque in omni homine Christiano, quæ desideratur infeliciter quique in hoc mundi theatro versabitur. Est enim ea ad omnium utilis, ac proinde Capadocum illud lumen Basilium Magnus putans, quæ Libanio Sophista eruditius tradiderat pietatem ac ingeniosè vivendi mores una cum litteris doceri demandabat. Et Imperator Justinianus Professoribus quibuscunque, ut primò quidem animas, deinde linguas eruditas fieri procurarent, eruditas præcipere consuevit. Et rectè Auctor hoster hoc & hujus ævi Hypodidascalis omnibus occurrat cum ipsa Pietas cum litteris ac eruditione ita juncta sit & indidrecta, ut omnino necesse sit non minores fieri in eâ progressus quam in ipsis litteris profanis & Latini sermonis perceptione, ut eaque schola doctissimorum omnium virtutum iudicio eruditior judicaretur, in qua non minor sed major Pietatis, quam eruditio nis ratio habetur: Imò si horum, ô Hypodidascali, alterum fortassis desideretur, ut scholas litterarum studis quidem proficere Reipublicæ, moribus vero eadem obesse appareat, multò potior vivendi ratio, quam dicendi elegantia videri debet. Ipsa namque virtus nulla, nisi doctrinâ firmetur, per se tamen ipsa & splendet & scintillat. Eruditio verò hæc privata comite minimum proficere possunt, ar juncta simul immortalæ parant perennemque gloriam. Quid quod & ipsa litterarum eruditio absque pietate non facile cuiquam obtingat. Notissimum illud est, quod divinus ille prece Spiritus. S. in S. Script. promulgat: In malevolam animam non introibit sapientia, neque habitabit in corpore subdito peccatis, vel centè hie idiplum contingat & in magnam tam possessoris sui, quam Reipublicæ, alioquinque perniciem. Quod enim disciplina quæque præstantior, eò quoque est perniciosior improbo si contingat. Qui pluribus, quod manifestum nimis est erado: Pietas ad omnia utilis, sapientiam parat, vitam prolongat, honores creat, ut & impietas initium omnis est ruinæ vitæque adurmpit. 671.

Descriptio Pietatis.

Pietas illa quæ per instinctum Spiritus. S. exhibetur cultus Deo ut Patri, donum Spiritus S. est. Donum verò est quædam habitualis animæ dispositio, quæ prompè & Spiritus. S. est mobilis. Pietas verò illa ut donum, non solum exhibet cultum Deo, sed etiam omnibus hominibus etiam propter Deum, unde Sanctos honorat, S. Scripturæ non contradicit, &c.

Præcipiantia vitanda.

Quanti fatentur usque in maxima se dagna incurrisse præcipitando. Hinc crebro in orbe voces has audias: Me milles penituit quod imprudenter dixi, Non est enim sui compos præcipiantias omnique festinatio incogitans expers est consilii: hic & veteri ferat proverbio: Cæni festinans cæcos parit catulos; quique nimium preperat serius aboluit. Si res tamen exigat festinationem, festina, sed lentè. Apologo docet id Auctor confirmat Historiâ, 554.

Principiis obstandum.

Manibus pedibusque resistendum est, ne lupus acheronticus ostium vel minimum, ne vel unam solam rimulam reperiat sibi patentem. Principiis obsta, aut victus es. Cavendum proinde sedulo, ne aliquando quis peccato consentiat: peccatum enim primum januam referat secundo, secundum tertio, tertium quarto, sicque in longum itur & peritur. Hæc Theologorum doctrina est, dum asserunt unum peccatum esse alterius causâ, & poena. 500. 501. *Exempla ibidem, doctrinam hanc testantur lege.*

Promissa Deo & hominibus adimplenda.

Plurimi linguam habent ipsa actione sublimiorem, se seque promittendo facile triplici se malo implicant; quorum primum est tenoribus conscientia, alterum factura amicitia, tertium restitutionis obligatio. Proinde nec Deo nec homini quidquam pollicendum, quod vel non possimus præstare, vel non nisi difficillimè. Promissis, obligatum te notis, ad eam fidem liberandam, da illius partem, si dare nequeas totum quod promissisti. Eorum nos supplicia terreat qui promiserunt quidem, sed promissis non steterunt. Vide Auctorem Tom. 1. fol. 713.

Proximus diligendus eique obsequendum.

Proximo beneficiendum esse notissimum mandatum Dei est; obsequiosus verò homo, inque alios benignus, pulcherrima numinis effigies est. Nihil, inquit Gregorius Nazianzenus, tam divinum habet homo quam de aliis bene mereri. Scimusque neminem sibi nasci, neminem sibi vivere. Orbis ipsius hoc edocet cõstitutio, eam enim ob causam uni Deus non concessit omnia, nec omnia possumus omnes, ut alter nempe alterius indigeat, uti & provinciæ ac regna subditiis servanur mutuis prout diversâ celo donâ defluunt. Hinc Deus Provinciæ singulariter præceteris frumentum, vinum illi, pecus isti, lanam & pannos alteri, hinc fructus arborum, illi thesauros montium metalla, isti divitias hortorum aromata, concessit, ut altera alteri provinciæ opem tendat, ab altera petat, quod sibi deest. Eadem hæc lege societatem humanam optimus pater voluit coalescere. Hinc viri robur corporis & vires, alteri potentiam & imperium, illi sapientiam & ingenium, isti facultates & auram, alii scientias & artes contulit. Divisiones gratiarum sunt: Divisiones ministrarum sunt, divisiones operationum sunt. Quibus omnibus non arbitrio & libitu nostro sed Ecclesiæ ac Reipublicæ bono, 652. & 653. *Et in Tomo 1. curio Diligite proximi fol. 762.*



Index Catechisticus.

Aulæ charitas, seu dilectio proximi imperfectissima, imò nulla.

In aulâ omnes rogantur, & nemo servat. An verum dicam nolo utroque experimento: Aulam enim nullus egreditur indemnus. Omnes enim, paucos si velis excipere, hac in dilectione proximi delinquant, cum adeo vel restricti, vel diffidiles, vel cunctabundi, vel inofficiosi, vel adjecti tam parci, vel lenti, aut omnino nullius sint, factores. Subinde charitas, subinde ipsa etiam iustitia eos obligat proximo subsidio esse. Non raro tamen netrum curant, consilium tamen alicuium artificium est negotio proximi civiliter se subducere, & à se in alio atque alio quod ingratum vafre, sed humaniter amoliri. Nullorum illi creatur amici quam pileo & marsupio. At illi pileo & verbis si quandoque, raro tamen aut nunquam, pileo & marsupio, amicos sibi conciliant. O viri hæc charitas non est de corde puro, nec de conscientia bonâ, sed de fide fictâ. 654.

Charitatis proximi descriptio.

Quæsitur olim Philogus: Quid sit veritas? nos hic, Christiani, quid est charitas? Theologi: *Virius est, ajunt, quâ homo diligit Deum & homines, secundam Deum quam hominibus propter Deum.* Est autem dilectio Dei prior ordine præcipiendi, proximi autem dilectio prior est ordine faciendi. Neque enim quæ tibi præciperet dilectionem istam in duobus præcedit, prius tibi commendaret proximum, & postea Deum, sed prius Deum, postea proximum, ita S. P. Augustinus. Et addit: Tu autem quia Deum non vides, diligendo proximum quem vides, promereris, & purgas oculum ad eum evidentem videndum, quem nondum vides. Tom. I. 760.

Amoris in proximum vera praxis.

Amaritudines omnes, suspiciones, & aversionis scintillas contra proximum gliscentes extinguit.
Omnia optime interpretatur & excusat.
Opitulatur re, consilio, & manu.
Sententiâ suâ & jure suo non exagavat eam.
 Amor si verus est, *Non debetiam vanum sed & voluntariam operi confert.*
Obsequiis certat & prævenit.
Offensas omnes aquo animo tolerat.
Aliorum successibus gaudet.
Pro amulâ precibus sumit Tom. I. 764.
Est denique Amor verax efficax & sanctus.

Providentia Dei origo multarum afflictionum & fluctuationum animi.

Sires ad vivum revocanda & origo nostrarum pæne omnium miserationum scrutanda sit, eam esse experiemus, quod divini illius numinis circa nos providentiam reverâ Christiani non capiamus. Hinc enim omnes vanæ sollicitudines, vani metus, inanis luctus, & plurima perturbatio; adversa gravius sentire nil ex se mali. Hoc humanum est, quod à nobis alienum non putemus; sed turbati, fluctuare, angî, animi discrucari, id vero laudem non habet, hoc denique vitiosum est. Cujus mali divinæ providentiæ ignoratio origo est. Hoc igitur agit omnis Christianus, cum omnia ita divino numini subiecta sint, ut eo invito, vel nesciente, neminem vel catellus allatret, nec musca tangat, nec culx mordeat, & temporales omnes omnino causas ad æternam veritatem refer, subsidio tibi in quibusvis adversis erit hæc relatio; cujus subsidii ignorantia humanas omnes miseras incredibiliter exasperat 650. 651. Quo loco dicta confirmat Historiis & Exemplis.

P V G N A.

Quomodo adversus diabolum pugnandum.

Diabolorum negotium est tentare, boni Christiani est viriliter resistere, & oppugnare. Dum igitur tentamur, & oppugnamur, sedulos emulorum opifices, cum eos variis exerceat labor, cum vestiendi aut calcandi exigunt quæ faciendâ conduxerunt. Ergo, ait Magister, laboremus & fatigamus. Ad fores exspectat lucrum certe ad nos ingressurum si fores pandat labor. Amici desidia & morâ non sunt fugandi; ergo citius surgendum, ad lectum ferius eundem. En mechanicum ingenium, siquidem fugi sit in rem suam tam carum est, ut opportunitatem augendæ pecuniæ non sinat elabi vacuum, ita prorsus oppugnatus à diabolo agat ea, cum quovis etiam hoste, sibi quæ occinat: jam pugnandum est, ergo crebrius orandum, parcius frangendum, subinde cenâ abstinendum. Nec enim abire tentator Cerberus dum inactum patet, vigiliis, abstinentiâ, precibus hic canis stygius fugatur. At in hac pugna quot non committantur errores, quidam gladium & hastam ponunt. Vide in pugna peccanti.

P V L V I S.

Pulvis es, & in pulverem reverteris.

Quam pauci veritati hujus scripturæ consentiunt, & quasi hoc Dei decretum inevitabile, evitabile foret aliquando, vivunt. Duo Auctor in hoc Dei decreto & sententiâ consideranda notat, proponitque homini omni Christiano consideranda. Pulchro & disertis discursu. 860.

Tom. II.

R.

Rapinæ ubique plurimæ.

Rapinæ, furta ubique plurimæ, at plures palliata & ignota quasi quam detecta & aperta. Inter rapinas verò has palliata species honestatis mentientes, cum tamen vera tales non sunt, plurima veniunt annumeranda: Rapina palliata est domesticos famulos & ancillas ceteramque familiam præparatæ fordidæque nimis alere, penunculas ut tam tenues dare, ut non nunquam vix inde sibi calceos aut vestimentorum aliquid parent, cibos iis non multo meliores quam canibus apponere. Hinc domestici ob cibum tam pauperum, ob pensiones aded tenues pessimas docentur artes. Ad eandem classem spectat opificibus mechanicis debitam immuere mercedulam, rusticis opere gratuito & vecturis imperatis vexare, & nec pane quidem fatigatos relicere. Nec ex eâ classe expunguntur qui frumentum in maligniores annos recondunt, frugum pretium augent, annoam vexant, nihil è suis granariis nisi summo pretio divendunt. 195.

Relapsus omni lapsu gravior.

Ita proflus est Christiani. Quisquis enim poenitentia peractâ nec cessat iterum iterumque poenitenda facere, ita labitur in pristina, ut semper gravius recedatur, profundius mergatur, donnosius involvatur, arctius constringatur, dum denique velut ingratus & refractarius à Deo penitus deseratur. Quâ de re Theologi: His talibus in pristina semper scelera recedentibus efficacissimum auxilium gratiæ Deus subministrat. Si repudient illi & resistant, copiosa illa gratia non reus amplius, sed suis infelices cupiditatibus permittuntur. Ignotus quidem Deus pulsât monitis, sed una est ultima, ô Adolescentes, una, inquam, omnium est postrema aliquando (quis quæ ea sit novit?) quâ rejectâ, deseruntur illi cunctatores hominum miserissimi. Ac proinde, *Hodie audite, in clamo, hodie* (nescitis enim an eam cras sitis audiri) *voce Domini.*

Tria in relapsu. 1. Omnis relapsus semper est lapsu gravior.
 2. Relapsu corriguntur acrius.
 3. Relapsu à Deo severius corriguntur. L. ad fol. 766. usq. 679.

Res creatæ sunt vestigia Dei, ac proinde in omnibus querendus Deus.

Liber ac volumen est, grande quicquid uspiam creatum est, in hoc libro tot characteres, tot syllabæ, tot verba sunt quotquot res conditæ. Optime dixit *Clemens Alexandrinus: Creatio mundi, scriptura Dei.* Mundus Trismegisto quoque fuit liber divinitæ plenus, & speculum divinatorum. Deus enim revera perfectissimus ac potentissimus est in toto mundo & quavis mundi parte nusquam invisus, nusquam exclusus quàm anima in corpore. Vermiculus vilissimus, si naturam ipsius spectes, tam est perfectus quam nobilissimus Angelus, Omnia Deum suum clamitant hæc infera, ac proinde doctrinæ sacrationis eruditissimi docent Deum assidue in rebus creatis omnibus querendum. Ita S. P. Augustinus se fecisse fatetur, & plures alii. In quo sacro exercitii tamen genere, utpote quod est eminentioris perfectionis, veratissimus fuit S. P. Ignarius miram Societatis patris, subique & esse voluit in eodem occupatissimos, quare & suis hanc fixit legem. In omnibus querant Deum, eum in omnibus creaturis amant. Quippe noverat vir sapiens, quanti referret supremi hæc solers numinis investigatio. *Legæ ad fol. 560. usque 563.*

Resurrectionis fides stabilitur.

Ad ingerendam altius resurrectionis fidem variè Deus in rerum naturalibus hoc depinxit mysterium. Et ecce arbores post spolia vestiuntur, cæcæ inoculantur, emortuæ in vitam redeunt, in frondes & fructus denuo erumpunt; ita suis redit color floribus, succus & liquor vitibus, anima vitæque plantis omnibus: nec prius tamen exhibentur ista, quàm absumpta fuerint. Incipiunt cum desierint, redeunt cum abcesserint, & quod amissum iterum est. Quasi hæc finiantur ut stant. Ita totus hic revolutibilis rerum ordo manifesta est resurrectionis testatio. 440.

Plura vide in Indice Conclinatorio in festis Christi.

Rixæ in orbe familiares.

Hæc quot in orbe homines sunt non columbæ, sed corvi, Accipitres, milvi oculatissimi, non minus quàm rapacissimi lapidarii falcones, qui semper strictum acinacem rostro ferunt: quisquis eos tangit acinacem sentit. Hi tales tranquillitatem & pacem animi quam ipsi non habent, in aliis turbant & evertunt. Qui dquid loquuntur lapides aut culeros putes, aded rumulibus, ex candescencia, rixis omnia miscent. Homines asperi, altercatores, turbidi, pugnares, iracundi, litigiosi, litis factores intrastabiles, qui assidue rumuluant, currunt, volant, & evaginatum gladium ore semper præferunt. 491.

S.

Sapientiæ donum à Deo postulandum.

Monitum hoc Jacobi est: *Si quis vestrum, inquit, indiget sapientiâ, postulet à Deo, qui dat omnibus assuetè & non improperat, & dabitur ei.* Est autem sapientiâ cognitio finis & actionum mediarum ad finem assequendum. Deus verò omnis sapientiæ fons, qui æterna, prima, immensa sapientiâ est. Ex quo fonte tam angeli quàm homines, & res creatæ omnes pro suo quoque modulo & capacitate hauriunt. Ex hoc mari haurit & Salomon, cujus & petitiõ numini placuit. Hinc jure meritisimo ab eo perenda est. 533. Quam verò variè obtinuerint à Deo sapientiâ. *Legæ ibidem.*

Societ.

Index Catechisticus.

Societas prava nociva.

Consuetudo cum impijs, & societas prava; feminarum consortia, res pestilentissima. Cavere, Adolescentes, Sirenes, ni mergi velit & perire. Exitio dicite potius alieno quam proprio. Cavere & improbam quorumcumque malorum hominum societatem. Non perinde est quibuslibet columba volitee. Tersum speculum vel halitu solo inficitur; ita probus homo, solâ improbi viciniâ inquinatur. *Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. & qui communicaverit superbis, induet superbiam.* Mali mores, contagiosissima lues. Hæc enim indoles vitiorum & vitiosorum est, perire cum multis; at præstat malorum æstuaræ odium, quam confortio. Sunt animalcula quæ non feriuntur nisi mordent, sed cum relicto morfu nocent, pars læsa statim intrinsecit. Ita & pravi homines ocul-

ro blandoque lædunt vulnere, & quod de Baslisco ferunt, solo venenante aspectu, prævique exempli halitu, nimis verum est illud Christi *Medicum fermentum totam massam corrumpit.* Si dextra sit offensioi abscindenda; idem cum amico faciendum. Melius est enim facere jacturam amicitia quam animæ. *Exempla plurima dogma illud confirmant, leg. 4. 46. 457.*

Unicus pravæ vitæ plurimos inficit.

*Sicut grex totus in agris
Unius scabie cadit, & porrigine porci,
Vivæque conspectu livorem ducit ab uvâ. Lege Tom. 1. fol. 331. 332.*

Somniorum Schema.

Theologis quadruplex somniorum genera sunt.	Naturalia,	Naturalia sunt, quæ corporis bonam malamve temperiem, stomachum oppletum aut vacuum sequuntur, ex quibus etiam bona malaque consuetudo dignosci potest. Ita Medicorum Antelignanus Hippocrates in libro quem de somniis conscripsit.
	Moralia,	Moralia è cogitatis, diis, & factis diurnis, proveniunt. Hinc somnia Tullius cogitationum & diurnorum negotiorum reliquias appellat, & Claudianus Poëtarum ocellus ita canit: Omnia quæ sensu voluntur vota diurno, Pectore sopito reddit amica quies.
	A Dæmone multa &	E moribus hæc petuntur somnia. <i>Diabolus celer & vaser artifex ipsis etiam somniis, si Deus annuat ad peccandum trahit. Hinc Pontium Pilatum somnium igravit uxoris, dum pro Tribunali capitalem jam dum dicturus erat in Christum sententiam. Quæbat enim Diabolus Christi sic necem impedire.</i>
	A Deo,	<i>Deus saepe cum sanctissimis regibus, Prophetis, aliisque sibi amicissimis locutus est in somniis. Patet in Ioseph, Jacob, Laban, Pharaonis pincernâ, Mardocheo, Daniele, Salomone, &c. 551.</i>

Quæ igitur somnia ex his observanda, sive quibus sit adhibenda ex his fides?

Quantum ad ea quæ sanitatem aut morbos corporis animique spectant de iis sententiam & medelam ferant medici. Quod verò ea concernit, quæ turbant, terrent, ita sunt curanda, ut cause & fontes, è quibus promanant, amoveantur. Ea demum quæ sciencias juvent non videntur omnino negligenda: sunt enim qui somniando verius non solum totos, sed tota etiam Epigrammata fecerunt, sicut & illa quæ ad virtutum officia, ad dandam stipem, ad exercendam sobrietatem, ad amplectendam religionem impellunt. Non igitur omnia fallâ & fallacia sunt, cum in Sacra Scripturâ complura fuerint vera, & eventus certo quos exhibuerant fortita. Nolunt tamen inde conficias, Christianæ, ergo sunt observanda. Usitata enim & maximæ fatuitatis est somnio habere fidem, & ut umbris terrentur pueri, ita & à somniis decipiuntur homines nimium creduli. Poëtarum monitum est:

*Somnia ne cures: Nam mens humane quod optat
Dum vigilat sperat.*

Possunt tamen ut corporis affectiones, ita & animæ ex iis deprehendi, etenim quæ cogitamus & agimus interdum ea somniamus nocte, scilicet amata recurrunt. Unde Aristoteles *Qui instructi, inquit, vigiliis sunt meliora somnia vident, quod etiam vigilantes meliora animadvertant. Qui verò deterius animo vel corpore affecti sunt, deteriora concipiunt. Quippe cum etiam affectio corporis faciat, ad somni visionem. E dictis asserimus.*

Nota.

Quisquis sibi conscius est se nulli unquam capriori cogitationi assensum tribuisse, neve ulla unquam libidine sibi placuisse bono sit animo. Non facile unquam somniabit quod castimonia decreta violat, seu pudicitia adversetur. Et quamvis aliud immundioris somni obijciatur, ille tamen repugnabit & velut vigilans sordes illas conabitur excutere. Ea vis est diurnæ assuetudinis proba. 552.

Somnus.

Somni lex eadem non potest omnibus præfigi. Sapientum hæc tenent sententia fuit, septem horarum spatium veram somni mensuram esse homini adulto, & sic heu miseri vix quartam partem vitæ vivimus. Quot igitur horarum somnus permitti possit? ætas & valetudo interroganda est. Hoc interim verissimum est. *Prolivior somnus nec salubris nec honestus. 74. Lege & Tom. 1. fol. 73.*

Spei definitio.	Virtus est divinitus infusa, quæ certâ cum fiducia æterna bona expectantur.	Spei objectum.	Spei objectum proprium & speciale est ipsa æterna beatitudo. In beatis enim spes non est, sicut nec fides, cum eorum beatitudo non jam futura, sed præsens sit; nec in damnatis spes ulla est, cum certi sint æternas penas se nunquam evasuros.	Spei vera Præcis.	Spei vera actio prima est, Expectare æternum scilicet gaudium. Vera spes nunquam est sine comitis patientia. Nunquam Dei misericordiam ita considerat, quin simul cogit justitiam, seu iudicium Dei. Firmiter agit, suis tamen meritis nihil adscribit.
-----------------	---	----------------	--	-------------------	---

Lege quæ habentur à fol. 859. usque 864. Tom. 1. Et consulte utriusque Tomi Indices.

Index Catechisticus.

cate hæc breviter ex Autore subiungo, qui plurimâ ubique sparsim in his quibus voluminibus de Tentatione tradit, nominatim in libello *Palestra Christiana*. 695.

Quid est Tentatio.

Tentatio est fidei nostræ ac fidelitatis in Deum probatio. 687.

Quot modis tentat nos præcipuè diabolus.

1. Sub nescitatis velo.
 2. Attemperando sese cuius inclinationi.
 3. Oppugnando eâ parte quâ debilissimus est homo.
 4. Offerendo occasiones opportunas delinquendi.
 5. Conando tentatum malis obnuere.
 6. Invadendo ut latro hominem, vel occitantem impatorum vel semihominem.
 7. Suadendo quavisque bonum, sed ratione temporis vel loci occultè malum.
 8. Consilii sui adserendo plurimas rationes.
 9. Extenuando peccatum antequam committatur & misericordiam Dei inhumanam depradando.
- Lege à fol. 708. usque 710.

Quot modis rectè resistitur diaboli tentationibus.

- Totidem modis.
- Vigilando.
 - Præcipuis obstando.
 - Orando.
 - Repugnando.
 - Fiduciam omnem in Deo collocando.
 - Tentationum origines explorando.
 - Tentationum illecebras vitando.
 - Corpus Castigando. Lege à fol. 716. usque 730.
 - Jejunis edomando carnem.

Quo finè hos tentet Deus
Vi nos probet
Vi nos corrigat
Vi nos coronet
Vi potentiam suam manifestam faciat.
Vi fiducia nostra exploretur. 40. fol. 4. & 5.

An tentationes quibus argemur sint aperiendæ, & quibus?

Aperiendas esse tentationes omnium sapientium est consilium, sed aperiendas cuicque, ut solent sibi mutuo eâ pueræ præsertim spirituales aperire, quis sanæ mentis homo unquam dixerit aut suaserit? Veluti duo nebulones Susanna pudicitiam tentantes, alter alteri suam tentationem pessimè aperuit, nam cæcus cæcum duxit & ita uterque in foveam corruit. Saccus frumentarius nucibus plenus seipsum prædit, animus tentationibus agitur ægerimè se continet, quin erumpat, aut certè signis pandat. Tentationes detegere tamen cuius tentatus aut tentata caveat, nisi prudenti & consultissimo viro, qui conscientias qualvis tractare rectè norit, quo saluari reperto viro necessariò tentatio detegenda est, & consultò, alioqui cor exedunt, & ad pessima quæcunq; impellunt, tam insipienter clausæ. Silentium enim tunc hæc in re perniciosissimum est, sicut & tentationes patefacere imprudenti aut obvio cuique nocentissimum. Nam tentatus alium vel turbat, vel simul referendo, & tentat, & seipsum non juvat. 698.

Tentatis igitur tria observanda sedulo.

- Tentationes aperiat illico, sed non cuique obvio.
- Tentationum multitudinem præmeditatur suamque.
- Removeat tentationum fomites, & viriliter agat.

Lege fol. 698. & 699.

TURBA.

Turbæ declinandæ.

In turbis semper turbæ, inter multos homines vix unquam magna quies. Consultissimum est subinde cum Christo & cum Baptista Christi acuenda pietati in domesticâ solitudinem sese recipere, solum agere, res animi curare, cum Deo solo & secum loqui. Id operæ sibi Tertullianus sumens: *Vnicum negotium mihi est, inquit, nec aliud nunc, quam ne curam aliam, sed me.* Antisthenes Philosophus interrogatus, quid lucri retulisset à Philosophiâ? Hoc, inquit, posse mecum ipso versari & loqui. Multum revera didicit, qui istud didicit. Quanti sunt, qui nec versari secum norunt, nec loqui turbis & tumultibus sic innuunt, ut cum coguntur esse soli, pisces sibi esse videantur non tantum muti, sed extra aquam positi. Optime Epicætes, *Mali Tragedi solè canere non possunt, sic quidam non solè deambulare.* Turbas igitur quisque quantum potest declinet, & cum Deo solo discat colloqui solus. 454. & 455.

V.

VALETUDO.

Monita valetudini saluberrima.

Pæce Medicorum omnium dixerim princeps optimumque medicamentum est ipsa abstinentia, seu diæta legitima conservandæ valetudini. Non nescio Galenum scripsisse contra Diarrhæicos qui omnibus ferè

ægorantibus febrientibus præsertim continuò triduanam inediam imperarunt. Non ignoro distillationes falsas, & morbos biliosos inedia nonnihil esse impatientes, nec ego famem triduanam omnibus præcipiendam suadeo. Sed hoc unum contendo, abstinentiam in omni ferè valetudinis gravitate esse saluberrimam. Hoc & omnes scholæ docent. Nota hoc ingerunt salernæ scita:

Si vis incolumem, si vis te reddere sanum, Parce mero, cenato parum.

Et ex eodem prædeunt lycco hæc saluberrima valetudini monita:

Si tibi deficiant medici, medici tibi fiant

Hæc tria, mens hilaris, Requies moderata, diæta.

Hæc namque vitam servant & valetudinem 268. 269.

VENEFIGIVM VENEFICI.

Quatuor adversus veneficia remedia.

In Republicâ Christianâ veneficos, sagas, & veneficas, primariâ diaboli mancipia reperiri, nec levi numero, tantum malum est, ut quibusdam videatur incredibile. Sed res loquitur innumera damna segetibus, pecori, & hominibus illata clamant. Remedia igitur adversus hæc damnosas diaboli technas trado compendiosè,

1. Dei leges prædicentur ardentè, si enim divinum nomen jugat demonem, non minus lex & opera divina prædicat collaudata id virum habebunt.
2. Iuramenta, perjuriam, execrationes, divæ nequaquam tolerande. Nec enim esse alligandus est canis quem abactum velis, atque deprecationes, divæ, ac perjuriam diabolum jam ante promptissimum accersunt.
3. Diaboli & omnis plebs acheruntica minimè formidanda est. Dissidentiam in Deum talis formido nutrit, Injuria in Deum est diabolus meture.
4. Regemur sage homini in pauperi sincere large necesse non posse. 157.

Ad Veneficia cavenda serventur hæc quatuor.

Veritas.

O mi bone Deus, quanto sanctius gubernaretur orbis si candidius omnibus aperiretur veritas. O magni Principes, o Reges potentissimi non est qui vobis, non est qui puram puram propinet veritatem. Tegunt, fucant, comunt, dissimulant, centum larvis veritatem obvelant vestri Laudenfes & Placentini: & vos uno alterique hæc monenti non creditis? Hinc sceptris vestris tante subinde inferuntur calamitates. O veritas? Quid es o bona veritas? Illa Pilati questio est: *Quid est veritas?* sed adhuc sub Judice pendet. Plurimis deforme monstrum est veritas, nam eam centum tegunt centonibus. O bona veritas quam ubique aut malo, aut nullo admittitis hospitio! 799.

Quæ sit distinctio inter hominem veritatem pingentem & veritatem palliantem?

Sunt aliqui qui putant veritatem dicere, sed putant tantum, non dicunt. Et hi veritatem pingunt, quibus & mederi difficillimum est. Sunt alii, qui fati notant, quam veritatem lædant, sed istud sibi suisque credunt esse utile. At reverè sibi, suisque, aliisque plurimis nocent quam maximè. Et hi veritatem palliant. Hos tales Epicætes umbra confert, quæ suo se corpori ad omnem motum, flexumque accommodat. Hi Proteci consilia sua fortunæ applicant, & ad omnem illius motum se movent. *Vicumque est ventus exin velum vertitur.* Et tales orbis habet spatium plurimos. 799.

Nota.

Veritati opponitur mendacium. Mendacium enim formaliter est dicere falsum animo fallendi. Magis verò opponitur veritati dicens verum intendens dicere falsum, quam dicens falsum intendens dicere verum. Non tantum enim voce, sed signis, nuru, facto fit mendacium.

VICTORIA SVI.

Sui victoria etiam Priscis non fuit incognita Idololatris.

Videmus quandoque nobis rem maximam fecisse, si aliquot cerebrias, vel tabellam pictam, vel telam pretiosam, vel inauratum calicem, vel vestem sacrificam, obrulerimus templo. Liberalitas pia, sed sacrificium pretiosius sui victoria; suas, mi Christiane, edomare libidines, habendi frenare cupidinem, laudis appetentiam, & insatiabilem gloriam, avaritiam coercere, vindictam substringere, linguæ petulantiam continere, pravas consuetudines amputare, tem sibi charissimam Dei causâ subtrahere, assueris saltem aliquando propter Deum carere. Quæ sui ipsius victoria virtutibus omnibus ingentia suggerit. Decus ornatum, nec quidem Idololatris ignotum. Alexander Macedo, &c. 814.

Index Catechisticus.

Quam in
causa sui
depravata.

Duo. *Primum est, qui seipsum cupit vincere, ea se parte oppugnet quâ minimè oppugnari velle, & res sibi charissimas subducatur.*
Secundum, Actus in sui odio sit generosus, acer, non lentus, non segnis, sed violentus & heroicus. 835.

VINDICTA.

Vindicta non est præcipianda.

Cervus seipsum præcipit, quod Pierius docet, dum hostem nimis avidè spectat. Corvus, aut quod alii malunt aquila, ferinam esuriens arenâ se mergit, eaque quantum potest, implet alas. Mulco verò pulvere amata in cervi caput pervolat, frontem rostro feriens. Cervus cupide visurus, quis hostium arcem suam incurrat, oculos pandit, aquila in hiantes oculos arenam excutit visumque turbat. Hoc ergo cervum necat, videre velle qui feriat, & inde caeco ferri cursu. Idem indices evadit. Aquila vel homo improbi oris, altercator, turbidus, contumeliosus rostro quemquam hominum ferit, convitiis afficit, maledictis figit; At ille confestim omnes oculos in hunc unum conjicit, & tremebundus queritur: Quis iste nebulo, qui audeat hanc consuemiam in me jacere? Quis iste trifurcifer, qui hanc in me sabam cadere non vereatur? Sic ira ac vindictæ pulvis oculos implet & fascinat, inde impetum sumimus, & quod nos furor abripit excutimus, & calcamus obvia. 830.

Quibus gradibus ad vindictam perveniatur.

Primo post offensam consurgit in nobis aliqua amaritudo, quæ ut S. Thomas Aquinas loquitur, radix est omnium malorum fructuum, oriaturque illa ex attentâ nimis offensæ consideratione. Ex amaritudine consurgit ira, ex irâ, dein appetitus vindictæ, ex appetitu vindictæ, indignatio respiciens omnem excusationem. Ex indignatione nascuntur denique clamores pessimi & effectus. *Vide plura Tomo 1. v. Vindicta.*

VINVM.

Vini potatio multa, inimica virtuti.

Quisquis, ô mi Christiane, calculis ducendis studet, in virtutis familiam adscribi non poterit, ni prius illud ardens bibendi studium pessimamque consuetudinem correxerit. Sacerdos potulentus & homo ebriosus, uterque necessariò viciosus. Innumeros in vitiorum gurgitem dejectis, tam assidua & maligna sitis. Minus stultit, aut scim cordatius reuident. Hic ego non ebrietatem in jus voco; ad exactius & severius illa tribunal citanda est, sed illud, ut dixi, assiduum pitissandi studium hujus ævi acculo: Hoc juvenuti, hoc innumeris hominibus ita nocet, ut eos vel incariosos & nullius frugis, aut quod pæne idem ferit viciosos faciat. Quid enim Solide sapientie aut virtutis aut exacte industriæ in eo homine reperias, qui omnem in se meliorem indolem frequentioribus poculis expungit. Terra semper madida degenerem prolem, spinas, lolium, ranas educat; homo vix unquam sicus aut oleariantiam, aut quod proximum, parit vitia. Carnem non refrenaverit unquam, qui Baccho indices sacrificat & poculis. 217.

Bona & recta an hæc pitissantium illorum sit

Excusatio: *Stomachus debilis vino corrigendus generoso.*

Blandiore plerumque gulâ malunt perique perire, quàm molestiore abstinentiâ sanari. Nimirum calefiunt stomachum & animum extrudunt. Et ita profectò innumeri quotidie moriuntur, qui suis se beneficiis blandè jugulant, ventriculum ita calefiunt, ut in tumultu refrigerandus sit. Stomachus vel à naturâ, vel à morbo, vel à senio debilis à vino nobili noxam trahit certissimam: nobilitas vini fractas stomachi vires non tam reficit, quàm opprimit. Qui potest capere capiat. 221. 222.

VIR.

Tres viri non inveniuntur in Orbe.

Primus, qui verè solers, industrius, & diligens sit; victu tamen necessario caret.

Secundus, qui abstinentiâ, & moderatis jejuniis, inedia valetudini obstruit.

Tertius, qui cum possit audire conciones; eas tamen non audiat, & tamen homo frugi sit & moribus integris. 466. Res certissima ad amissum examinata: Nec homini verè sedulo victus, nec prudenter abstinenti valetudo, nec obsequenter audienti victus deest.

VIRTUS.

Quomodo facilis sit ad virtutem via?

Quæstio est Philosophi, num uno actu acquiri possit habitus? Quam licet scholæ relinquimus, nec enim in virtutum officiis viribus humanis omnia, sed divinis merienda; & solet Deus tam sanctæ actioni tantum largiri gratiæ, ut aliæ ab eâ facillime. Exemplo, quod dicimus & docemus, demonstramus. Est qui simplici vice hosti suo benignè faciat: Inde hoc illi nunquam factu difficile, Theologorum seito. Plus valet actus intensus unus, quàm mille remissi. Ideo qui sese plurimum

in sanctis actionibus promotum, etiam sibi facilem redditam virtutis viam cupit, his debet ordire principis, & in his ut plurimum se vincere, in quibus potissimum malè vivax est: facile autem observabit quos sui eum amores & cupidines trahant, atque id cavebit maxime; quod autem malignior natura refugit, quod horret, ad illud se maxime impellit, & concitabit, perinde ut equos eò concitamus, quò minime volunt. Sunt quandoque, qui formidolosi & contumaces, qui a stragem aut pontem, aut funem dependentem refugiant; quod ubi strenuus advertit eques, virgâ, flagello, calcarebus, ad eum ipsum quem horret locum adigit, nec desistit dum aut concidant, aut pergant. Ita vero nomine Christianus sibi ipsi calcare admovet, propellit ad ea, quæ natura delicatior averfatur, charissima verò quæque Domino libat. Nemo certè fortior quàm suipsum victor. Qui hanc exercere negligit artem, in lyceo virtutis nunquam proficit. Possè sibi ipsi impetare virtutis compendium est. 835.

Omnis locus virtuti opportunus est.

Quemadmodum dici solet etiam in lecto locus est virtuti, nam æger in lecto velut in theatro tam commodè potest exhibere patientiam, quàm in templo; cuius rei & Philo testis est de Iosepho Ægypti Protege loquens in carcere constituto. 506.

Virtus in afflictionè clarior.

Eleganter hoc dixit Bernardus, Stella, inquit, in nocte lucent, in die latent, sic vera virtus, quæ sæpe in prosperis non apparet, eminet in adversis. Quis Jobi virtutes novissimè in afflictionis ætate aperuissent? Nervus belli pecunia, Virtutum ærumna. 504.

VITA.

Totum cælum quod Astrologi docent, gemino rotatur cardine. Ille, polus Septentrionis, seu Arcticus; iste, polus Antarcticus, seu meridionalis nominatur. Circa geminos hos apices, autem, cælum omne vertitur. Humana vita hoc polo duplici Arctico, seu felicitate; & Antartico, seu infelicitate nititur. Aut homini bene est, aut malè, aut adversa sunt res, aut secundæ, ac prosperæ. Medio critas prosperitati ferè accedit. Inter hos apices duos humana vita ferè vertitur. Summè autem artis est sese tam adversis quàm prosperis attemperare posse. 518.

VITIUM.

Duo vitia orbem vastant.

Epictetus, teste Gellio, dicere solebat, Orbem universum gemina vastant vitia, multò omnium gravissima ac terribiora, intolerantia & incontinentia. Cum aut injurias, quæ sunt ferendæ, non ferimus; aut à quibus rebus, & rebusque nos continere debemus, non continemus. Hoc autem inde prævenit cum dextrum hominis brachium validum nimis & pugnax, & lævum imbellex nimis & invalidum est. Intolerantia est, quæ nihil injuriarum concoquere, adversarum nihil perferre potest; velut sinistrum brachium. Incontinentia velut dextrum brachium nimis bellicosum, & in propriam perniciem præservidum. 212.

Quomodo quis in vitium labatur.

Prius aliquis lapsat quàm in peccatum peccatus corruat, ad hanc prolapfionem variæ sunt opportunitates. Schemate modo quod doceo.

Tria sunt occasio lapsus.	{	Somnus.	Somnus pomeridianus præsertim in molli lecto vocatus. Est enim in molli stragulo pomeridianus vitiæ consuetudinis pronubus.
		Orium.	Orium alter ad vitia pronubus. Bernardo inde vitium dictum rimosa navis, quæ ob neglectum nautarum sensum haurit aquam, & demum mergit.
		Oculi curiosi.	Oculi curiosi, emissitii ductores ad vitia certissimi. Nemo dicat pudicum se habere animum, nisi & pudicos, cautos, & castos habeat oculos. 841.

Quid in omni vitio sit deterrimum.

Lapsus, mi Christiane, frequentior, cum scilicet non tantum semel delinquitur, sed sæpius, cum quis peccandi assiduitate in eam se consuetudinem abducit, ut difficillimum videatur non peccare. Hi namque periculossimè vivunt, & palam ad inferos tendunt, vera diaboli mancipia, qui peccata graviora identidem repetunt: hodie delinquant, petendie idem liberius agunt, idem alterâ, idem tertiâ hebdomade, & quidem audacius committunt; ita cum peccatorum numero crescit & peccandi animus. Quisquis es cave ne in hanc voraginem descendas, ne ad jicias peccatum super peccatum. 842.

Adversus vitia remedia hæc sunt.

S. Bernardus: Superaturus, inquit, peccatum sive superbiam, sive luxuriam, seu aliud quodcumque vitium, hos quinque lapides nunquam non secum ferat.

Quinquè

Index Catechisticus.

Quinque lapias contra vicia confe- rendi:	Comminatio	Comminatio Dei, telum est in scelus vali- dum, dum nempe firmiter cogitatur, hoc Deus crimen igne punit aeterno.
	Promissio.	Promissio, nomen legem servantibus promi- ssa aeternae voluptates, cur ergo volupta- tulâ vendam brevissimâ?
	Dilectio.	Dilectio, Quomodo offendam illum, qui pro me mortuus est?
	Imitatio.	Imitatio, Quanta ii passi sunt, qui cali ob- tinent gloria?
	Oratio.	Oratio, Omnem animi contentionem ad o- rationem transfer. 803.

Vivere & mori totâ vitâ discendum est.

Monitum est Seneca, à quâ profectâ scientiâ totius vitæ felicitas de-
pendet. De summâ rerum agitur. In hoc puncto salutis nostrae cardo verti-
tur. Nullum in omni vitâ graviozem, nullum magis serium laborem
habemus. Nunc igitur quisquis es, dum sospes & vivus es, spiritum tuum
conditori tuo, sapius de deo commenda. Ad virtuosum hoc exercitium
nos quarit quasi manu ducente pia Mater Ecclesia Nam ea, quod Amala-
rius Trevirensis exponit, tepotissimum utitur his vocibus. 1. In sacra
synaxi porrignâ, tamquam in mortis horâ Sacerdos effatur: *In manus
tuas Domine commendo spiritum meum.* 2. Ad precum horatiarum clausu-
lam eadem voces aliquoties repetuntur. Dominantes enim majoribus
pluribusque periculis quam patientes subjecti sumus. 3. Ad vitæ finem.
Tunc certè cacoedæmon hominis calcæro insidiatur & nihil non agit ut
siquâ possit moribundum irretiat. 430.

VOLUNTAS.

Ex conformatione verâ voluntatis suæ cum divinâ
vera resultat sanctitas.

Ex voluntatis conformitate cum lege aeternâ vera Christiani hominis
est sanctitas: hoc Theologi omnes uno ore confirmant: Lex autem aeternâ
nihil aliud est, quam ipsa voluntas divina: quidquid enim in specie
per omnem sæculorum seriem operatur, hoc simul & semel ab aeterno
voluit & decrevit. Is autem existit perfectus, is, inquam, verè sanctus,
cujus voluntas ab eâ procedentes actiones aeternæ legi, hoc est, menti ac
voluntati Dei exactè confirmantur. Nam Dei voluntas cum re ipsa sit
eadem cum intellectu divino, & ideo legi aeternæ necessariò conformis,
cui ex æquo responderet, hinc ipsa pariter mensura est & regula sanctita-
tis. Et quia hæc conformitas in Deo est infinita, hinc pariter infinita est
ejus sanctitas: in homine verò, in quo omnia sunt finita, suos illa limi-
tes habet: ita tamen ut semper possit crescere. Hinc tantò sanctior est
homo quantò aeternæ legi, seu divinæ voluntati est conformior. Res
liquidissima. 849. Tom. I.

Signa ex quibus
quis scire potest, num
voluntas alicujus
sit divina confor-
mata.

1. Omnia cupere ad divinæ voluntatis nutum fa-
gere, & ideo nihil ordini nisi ope Dei im-
ploratâ.
2. Arumnas non solum non timere, sed ultra ap-
petere.
3. Sua ipsius diffidentia maxima.
4. Maxima in Deum fiducia.
5. Quæque posse conquire generoso silentio
6. Ardua pro honore Dei aggredi. Vide Tom. I. 519

1. Humilitas in conversatione,
2. Stabilitas in fide.
3. Verecundia in verbis.
4. In factis austeritas.
5. In operibus misericordia.
6. In moribus disciplina.
7. Injuriam facere non posse.
8. Factam tolerare.
9. Cum fratribus pacem tenere.
10. Deum toto corde diligere.
11. Amare in illo quod Pater est.
12. Timere quod Deus est.
13. Christo nihil præponere, quia nec nobis ille
quidquam præposuit.
14. Charitati ejus inseparabiliter adherere.
15. Cruci ejus fortiter ac fidenter assistere.
16. Quando de ejus nomine & honore certamen
est exhibere in sermone constantiam, quâ
confitemur; in quæstione fiduciam, quâ con-
gredimur; in morte perseverantiam, quâ co-
ronamur.

Voluntas Dei quæ,
quam Christus do-
cuit & fecit.

Voluntas igitur nostra est conformanda divinæ
in omnibus.

Monitum hoc, mi Lector, pro coronide Catechesis nostræ do, quod
doctissimorum virorum judicio & sententiâ virtutum omnium est compen-
dium, apex, & perfectio. Nam si mihi centum adhuc annis ad Chri-
stianam plebem è theatra dicendum foret, hanc ego præceptionem
semper unicè instillarem: *In omnibus velle, quod vult Deus.* Nil explicatu,
nil & factu melius, nil Deo gratius, quam hoc velle. 616. Dummodo
feriò velimus non velle aliquo lento & frigido, sed fervido, quo virtus
ipsa, omneque bonum non quæritur tantum, sed & comprehenditur.
Hoc voceo dum finio. 665.

Finis Indicis Catechistici.

AD MAJOREM DEI GLORIAM.

SE